

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST

Autor práce: Klára Pecharová, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Květuše Kondrysová

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Klára Pecharová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Místo studia: Píbram

Název bakalářské práce: Okolností vylučující protiprávnost

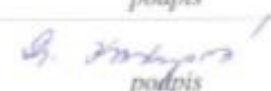
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Circumstances eliminating unlawfulness

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Květuše Kondrysová

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2019

Cíl bakalářské práce:

Cílem této práce je provést popis a rozbor okolností vylučující protiprávnost, jejich jednotlivých částí, znaků naplňující jednání a rozlišení takových jednání v krajní nouzi a nutné obraně. Těžištěm bude komparace pojmů v České a Slovenské právní úpravě. Empirická část se bude zabývat dotazníkovým šetřením, které bude zaměřeno především na vybranou skupinu osob laické veřejnosti ve věkovém rozmezí 15 – 25 let, která se pohybuje výhradně mimo odvětví práva. Cílem empirické části bude zjistit míru informovanosti o zvoleném tématu bakalářské práce. Šetření bude závěrem analyzováno.

Student: Klára Pecharová, DiS.	25.10.2019 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Květuše Kondrysová	23.10.2019 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	11.11.19 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	12.11.19 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	13.11.2019 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....
Podpis autora práce

Děkuji vedoucí bakalářské práce **JUDr. Květuši Kondrysové** za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

.....

Podpis autora práce

ABSTRAKT

PECHAROVÁ, K. *Okolnosti vylučující protiprávnost: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 83 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Květuše Kondrysová

Klíčová slova: okolnosti vylučující protiprávnost, protiprávnost, krajní nouze, nutná obrana.

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku okolností vylučujících protiprávnost, především pak na krajní nouzi a nutnou obranu, jejich srovnání mezi sebou a dále komparace se Slovenskou právní úpravou. Práce vysvětluje základní stěžejní pojmy související s problematikou. Ke zpracování bakalářské práce bylo použito relevantních zdrojů, právních předpisů, odborných článků a literatury.

ABSTRACT

PECHAROVÁ, K. *Circumstances precluding illegality: Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2020. 83 p. Supervisor : JUDr. Květuše Kondrysová

Key words: circumstances precluding illegality, illegality, extreme distress, necessary defense.

This bachelor's thesis focuses on the issue of circumstances precluding illegality, especially then on extreme distress and necessary defense, their comparison with each other and further comparison with the Slovak legislation. The thesis explains the basic key concepts related to the issue. Relevant sources, legal regulations, professional articles and literature were used to formulate the bachelor's thesis

Obsah

Úvod.....	9
Cíl a metodika bakalářské práce	10
1 Trestní právo	11
2 Základní pojmy	12
2.1 Trestný čin.....	12
2.2 Protiprávnost	13
2.3 Prevence	13
3 Okolnosti vylučující protiprávnost.....	14
3.1 Krajiná nouze	15
3.1.1 Znaký krajiná nouze.....	16
3.1.2 Vybočení z mezí krajiná nouze.....	16
3.2 Nutná obrana	17
3.2.1 Obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.....	18
3.3 Komparace institutů krajiná nouze a nutné obrany.....	19
3.3.1 Shodné znaký krajiná nouze a nutné obrany.....	19
3.3.2 Rozdílné znaký krajiná nouze a nutné obrany.....	19
3.4 Svolení poškozeneého	21
3.5 Přípustné riziko.....	22
3.5.1 Podmínky přípustného rizika	23
3.6 Oprávněné použití zbraně.....	24
3.7 Další okolnosti vylučující protiprávnost	26
4 Slovenská právní úprava	28
4.1 Krajiná núdza.....	29
4.2 Nutná obrana	29
4.3 Oprávnené použitie zbrane	31
4.4 Dovolené riziko	31
4.5 Výkon práva a povinnosti.....	32
4.6 Súhlas poškozeneého	33
4.7 Plnenie úlohy agenta	34
4.8 Závěr.....	35
5 Úvaha de lege lata	36
6 Empirická část.....	37
6.1 Metodika sběru dat	37
6.2 Cíle dotazníkového šetření	38
6.3 Výsledky šetření	39
6.4 Shrnutí šetření.....	61

Závěr	64
Seznam použitých zdrojů	65
Seznam zkratk	66
Seznam tabulek a grafů	67
Přílohy	69

Úvod

Téma bakalářské práce bylo zvoleno v návaznosti na předešlé studium. Tomuto tématu jsem se věnovala již na vyšší odborné škole, proto jsem se jej rozhodla zvolit jako téma bakalářské práce.

Bakalářská práce bude zaměřena na problematiku okolností vylučujících protiprávnost. Jedná se o významný institut trestního práva hmotného, a jehož jsou současně i neodmyslitelnou částí. Tyto okolnosti by se dalo označit jako určité ospravedlňující důvody, a to jak z hlediska právní a soudní praxe, tak z hlediska právní nauky. Jejich jednotlivé části, jsou činy, jejichž rysy mají úzkou podobnost s rysy trestného činu. Na rozdíl však od trestného činu, tyto jednotlivé části nenaplnují podmínku protiprávnost, a proto nejsou naplněny všechny nezbytně potřebné znaky, čímž se od trestného činu odlišují. Je tedy zřejmé, že mi okolnostmi vylučující protiprávnost a trestným činem je velmi tenká hranice.

V samotném začátku bakalářské práce budou reflektovány podstatné základní pojmy, které jsou klíčové pro správné chápání samotných okolností vylučující protiprávnost. Výslovně se bude jednat o trestní právo, trestný čin, protiprávnost a v neposlední řadě prevenci.

Stěžejním pilířem teoretické části pak bude komparace mezi jednotlivými okolnostmi, přesněji pak mezi krajní nouzí a nutnou obranou. Současně se bakalářská práce bude zaměřovat na komparaci české a slovenské právní úpravy již zmíněných okolností. V komparaci právních úprav bude bakalářská práce pojednávat o všech, v zákoně uvedených okolnostech.

Empirická část bakalářské práce bude zaměřena na dotazníkové šetření, jež bude zaměřeno na cíleně vybranou skupinu osob, u které bude pojednávat a šetřit míru informovanosti o vybraném tématu bakalářské práce. Dotazníkové šetření bude následně rozvinuto do jednotlivých odpovědí na otázky položené již zmíněným respondentům.

Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem této práce je provést popis a rozbor okolností vylučující protiprávnost, jejich jednotlivých částí, znaků naplňující jednání a rozlišení takových jednání v krajní nouzi a nutné obraně. Těžištěm bude komparace pojmů v České a Slovenské právní úpravě.

Empirická část se bude zabývat dotazníkovým šetřením, které bude zaměřeno především na vybranou skupinu osob laické veřejnosti ve věkovém rozmezí 15 – 25 let, která se pohybuje výhradně mimo odvětví práva. Cílem empirické části bude zjistit míru informovanosti o zvoleném tématu bakalářské práce. Šetření bude závěrem analyzováno.

1 Trestní právo

Právo je souborem pravidel a norem určujících chování a sankcí, které se ukládají při jejich nedodržení.

Trestní právo patří mezi normativní právní systémy veřejného práva a jako jeho odvětví se rozděluje na dvě části, kterými jsou trestní právo hmotné a trestní právo procesní.

Trestní právo procesní je souborem prostředků k ochraně a vymožení práva hmotného, tedy stanovuje postup, kterým orgány činné v trestním řízení dospějí k rozhodnutí, a vydají jej. Přesněji se zabývá především postupy, kterými stát prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení dospějí k takovému rozhodnutí.

Trestní právo hmotné je soubor právních norem stanovujících, které společensky škodlivé chování je již trestným činem, resp. obsahové a věcné znaky takového jednání. Dále určují tresty, neboli sankce a ochranná opatření, která se uloží za spáchání trestného činu, nebo v případě závažných zločinů, za přípravu popřípadě pokus směřující k dokonání.

Těmito činnostmi jsou chráněna práva, oprávněné, zákonem vymezené a stanovené zájmy právnických a fyzických osob, které mohou být trestnými činy poškozeny či narušeny.¹

¹ ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 15. doplněné vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy učební texty., strana 317

2 Základní pojmy

2.1 Trestný čin

„Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“²

Jedná se o jednání škodlivé pro společnost, které musí naplňovat zákonem stanovené znaky v určité míře.

Pokud jednání vykazuje všechny znaky skutkové podstaty, ale stupeň nebezpečnosti je pro společnost nepatrný, nejedná se o trestný čin. V aktuálně platném zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále již pouze TrZ) došlo k vypuštění tzv. materiálního znaku, kterým se rozumí nebezpečnost činu pro společnost. Ke stanovení trestní odpovědnosti za trestný čin je potřeba úmyslného zavinění pachatele, avšak je možná výjimka, v případě, že trestní zákon výslovně stanoví, že postačí zavinění z nedbalosti.

Zákoník rozlišuje dvě kategorie trestných jednání - přečiny a zločiny.

Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, u kterých trestní zákon stanoví horní hranici trestní sazby pět let. Z toho vyplývá, že jde o jednání, které je závažnější než přestupky, avšak méně závažné nežli zločin.

Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny. Jsou závažnější než přečiny. Jde o jednání, které je pachatelem spácháno úmyslně. Trestní sazba je zde stanovena na pět a více let.

Zákon dále označuje také zvlášť závažné zločiny. Jedná se o nejzávažnější zločiny, jako je vražda, znásilnění, či například loupež. Zde je horní hranice trestní sazby stanovena nad deset let. Zajímavostí je, že termín zločin vymizel z Českého právního řádu v roce 1950 a v roce 2009, kdy byl vydán nový trestní zákoník, jež nabyl účinnosti v roce 2010, byl opět obnoven.³

² ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beckonline [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 20. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbnqfuytq>.

³ ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 11., dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy učební texty, strana 299 - 300

2.2 Protiprávnost

Pojem protiprávnost je nedílnou součástí této bakalářské práce, zejména pro výklad okolností vylučujících protiprávnost. Právě ty mohou protiprávnost vyloučit.

Jedná se o pojem, kterým se rozumí rozpor chování, tedy určité chování subjektu vůči objektivnímu právu.⁴

Protiprávnost lze dělit do dvou samostatných skupin. Na protiprávnost formální a protiprávnost materiální. Protiprávností formální lze rozumět rozpor chování s právním jakýmkoliv předpisem. Není tedy nutný rozpor pouze s trestním zákoníkem, ale jakýmkoliv právním předpisem, na který trestní zákoník odkazuje ve svých ustanoveních. Materiální protiprávnost lze chápat jako škodlivost pro společnost. Není totiž jistotou, že pokud jednání je v rozporu s právním předpisem, musí se nezbytně jednat o společensky škodlivý čin. Proto je uvedena i druhá skupina, tedy materiální protiprávnost, aby bylo zajištěno, že budou naplněny všechny znaky trestného činu.⁵

2.3 Prevence

Velmi úzce související pojem s hlavním tématem této bakalářské práce je právě pojem prevence. Tu upravuje občanský zákoník v paragrafu 2900 takto:

„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“⁶

Základní přesnou definici prevence lze najít právě v § 2900, nicméně tento pojem lze najít i v § 2901, 2902 a 2903. Prevenci lze tedy chápat jako stěžejní bod pro vyhnutí se protiprávnosti. V situaci, kdy by se subjekt vyhnul prevenci, jednalo by se již o protiprávní úkon. Následkem by mohl být vznik odpovědnosti za škodu. K tomu by došlo v případě, kdy by se v rámci zanedbání povinnosti prevence naplnily všechny nezbytné stávající podmínky.

⁴ HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 841

⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 1052

⁶ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 02. 03. 2020]. §2900 Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqgez6obzfuya>

3 Okolnosti vylučující protiprávnost

Podle § 13 TrZ je přesně stanoveno, co je trestným činem. Tento zákon dále odkazuje na znaky, které musí být naplněny, aby se jednalo o protiprávní jednání. Protiprávností je rozuměno takové, které je v rozporu s právní normou v rámci právního řádu.

Okolnosti vylučující protiprávnost jsou výjimečné situace označující takové okolnosti, které určují, že jednání, které vykazuje znaky trestného činu, není protiprávní a zbavují osobu trestní odpovědnosti. Taková osoba ale musí splnit veškeré předem stanovené podmínky, aby se o jednu z okolností jednalo. Takové okolnosti následně mají za následek, že jednání pachatele už od počátku není trestné (např. osoba, která se pro svou ochranu proti útočníkovi dopustila jednání, které vykazuje znaky trestného činu, a zároveň naplnila veškeré potřebné podmínky nutné obrany, nebude za toto jednání trestně odpovědná).

Jde však o odlišnou situaci, než například u důvodů zániku trestnosti. V takovém případě zaniká trestnost až zpětně, přičemž u okolností vylučující protiprávnost trestnost zaniká okamžitě při jednání.

TrZ v hlavě III. obecné části jednotlivě vymezuje pět okolností, které vylučují protiprávnost. Jedná se o krajní nouzi, nutnou obranu, svolení poškozeného, přípustné riziko a oprávněné použití zbraně.⁷

Těchto pět okolností není uzavřeným katalogem důvodů vyloučení protiprávnosti. V teorii se objevují ještě další okolnosti vylučující protiprávnost.

Mezi takové okolnosti se řadí ty, které nejsou dosud upraveny trestním zákonem. Jde především o *Výkon povolání a jiné dovolené činnosti* (provozování solárií, provádění tetování, bungee jumping), *Lékařský zákrok* (rizika při operaci), *Výkon práv a plnění povinností* (omezování na osobní svobodě, vazba, prohlídka těla, exekuce), *Beztrestnost agenta* (plní úkoly s cílem odhalit pachatele trestného činu), *Plnění závazkového rozkazu* (podřízený je povinen rozkaz splnit, až pak nahlásit skutečnost vedoucímu příslušníkovi) a *Riziko ve sportu* (vznik zranění, při každém sportu se lze zranit, nebo být zraněn soupeřem).⁸

⁷ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 154 - 155

⁸ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 173

3.1 Krajn  nouze

Krajn  nouze je v   28 trestn ho zákoníku stanovena takto:

„(1)  in jinak trestn , kterým někdo odvrací nebezpe i p r mo hrozící zájmu chráněnému trestn m zákonem, není trestn m činem.

(2) Nejde o krajn  nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpe i za daných okolnosti odvrátit jinak anebo zp soben  následek je z rejm  stejn  z va n  nebo ještě z va n j i než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpe i hrozilo, povinen je sn a et.“⁹

Hlavním  celem krajn  nouze je poskytnut  fyzick m i pr vnick m osobám možnost a schopnost bránit vlastní zájmy, zájmy jiných osob, p r padn  zájmy státu a společnosti. Tyto zájmy jsou chráněny trestn m zákoníkem (zdraví, život, svoboda apod.)

K použití krajn  nouze není opr vnen  jen osoba, jej z zájmy jsou ohroženy, opr vnen  je v tomto p r pad  ka d  (tzv. pomoc v krajn  nouzi).

Krajn  nouze je zm n na nejen v trestn m zákoníku, ale je obsažena i v dal ich právních předpisech. T m je zákon  islo 89/2012 Sb., ob ansk  zákon a zákon  islo 262/2006 Sb., zákoník p r ce.

Tato okolnost vylučující protip vnost je založena na st retu zákonem chráněných zájmů, kde je nezbytn  ob etovat jeden z nich k ochraně druhého. Jedná se nap r klad o záchranu většího počtu životě ob an  na úkor života jedné osoby, kter  nebezpe i sama nevyvolala.

Všechny okolnosti vylučující protip vnost nejsou považovány za trestn ., u jednání s pou it m krajn  nouze nesmí být považováno ani jako p st pek s od vodn n m, že je pouze sn  ena ur it  škodlivost ve společnosti.¹⁰

⁹ ČESKO. Zákon  . 40/2009 Sb., trestn  zákoník, ve znění pozd j ich předpisů. In: Beckonline [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 20. 12. 2019].  28 Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq>.

¹⁰ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestn  p r vo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 156

3.1.1 Znaky krajní nouze

Krajní nouze má čtyři vytyčené charakteristické znaky.

Jedná se o *odvrácení nebezpečí přímo hrozícího zájmu chráněnému trestním zákoníkem*, *subsidiaritu* (za daných okolností nelze nebezpečí odvrátit jinak), *proporcionalitu* (následek způsobený krajní nouzí nesmí být stejně závažný, nebo ještě závažnější než ten, který před použitím krajní nouze hrozil) a znak, který udává, že zde *není povinnost snášet nebezpečí*.

Nebezpečí, která hrozí, mohou být přírodní síly (povodeň, lavina, požár lesa), zvířata nebo jednání člověka (například žhárství). Vždy ale musí jít o nebezpečí, které hrozí přímo, nesmí se jednat o nebezpečí, které již pominulo, nebo naopak, mělo by hrozit v budoucnosti.

Pravidlem je, že nebezpečí, které hrozí, musí být přímo cílené na některý ze zájmů chráněných trestním zákoníkem. Jde též o ochranu celospolečenských zájmů, které jsou nad rámec osobních zájmů člověka. Je to takový zájem, který obsahuje zájmy více než jedné osoby (například šířící se epidemie).

Subsidiarita stanovuje, že pokud byla možnost vyhnout se použití krajní nouze a příležitost odvrátit nebezpečí jinak, nejedná se o krajní nouzi. Před použitím krajní nouze by se každý měl snažit najít jiné prostředky, jak nebezpečí předejít.

Nejedná se o krajní nouzi, pokud osoba, které nebezpečí přímo hrozí, je povinna takový stav snášet. Jde především o osoby, které takové stavy podstupují během své profese (například hasiči, policisté, plavčík). Ti podstupují zvýšené profesionální nebezpečí, které ale následně nemohou odvracet za podmínek krajní nouze. Ostatní nebezpečí odvracet za podmínek krajní nouze mohou.¹¹

3.1.2 Vybočení z mezí krajní nouze

O vybočení z mezí krajní nouze, jinak *exces*, se jedná v případě, že nejsou splněny všechny podmínky krajní nouze.

Vybočení z mezí krajní nouze jmenovitě označuje dva excesy. Je jím *exces intenzivní* (následek způsobený krajní nouzí byl zřejmě závažnější než ten, který hrozil) a *exces extenzivní* (jednání v krajní nouzi nebylo provedeno ve chvíli, kdy nebezpečí přímo hrozilo, ale už předtím nebo až poté).

O další vybočení se jedná například v okolnosti, kdy nebyly ohroženy zájmy chráněné trestním zákoníkem, nebo byla povinnost nebezpečí snášet (tj. chybějící subsidiarita).

¹¹ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 157

Putativní krajní nouze, neboli stav, při němž hrozící nebezpečí nebylo skutečné. V takovém případě se okolnost posuzuje podle zásad krajní nouze a postupuje se, jako by se jednalo o nebezpečí skutečné.

V případě, že byly osobou během domnělé krajní nouze zachovány podmínky, které jsou vytyčeny trestním zákoníkem, nedopouští se úmyslného trestného činu a trestnost takového činu se na něj nevztahuje.

Pokud se však občan omylu dopustí z nedbalosti, nevylučuje se odpovědnost za následky takového činu způsobené v souladu s ustanovením o některém trestném činu spáchaným z nedbalosti (viz zákon 40/2009 Sb., trestní zákoník § 148 ublížení na zdraví z nedbalosti).¹²

3.2 Nutná obrana

Nutná obrana je dle § 29 trestního zákoníku stanovena takto:

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“¹³

Nutná obrana spočívá v odvrácení útoku přímo hrozícího nebo trvajících proti zájmu chráněnému trestním zákoníkem. Nebezpečí se odvrací činem, jinak trestným, který je mířen na útočníka. Jelikož ale osoba, která použila nutnou obranu, konala v souladu s trestním zákoníkem, nikoliv proti němu a chrání stejné zájmy, ztrácí čin trestnost.

V tomto případě by se dalo nebezpečí, které hrozí zájmu chráněnému trestním zákoníkem definovat jako útok. Takový útok však musí být úmyslný a škodlivý pro společnost.

Během nutné obrany proti sobě stojí dva odlišné zájmy. Na jedné straně zájem, který je chráněný trestním zákoníkem a je napaden útočníkem (např. zdraví poškozené osoby) a na straně druhé zájmy útočníka (zdraví, život útočníka). Zájmy útočníka jsou během nutné obrany obětovány ve prospěch zájmu druhého (odvrácení útoku).

¹² NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 158

¹³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beckonline [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 20. 12. 2019]. §29 Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq>.

Nutná obrana je možnost a schopnost fyzických osob chránit své vlastní zájmy, zájmy jiných osob nebo státu a společnosti a majetky.

K této okolnosti a jejímu použití je oprávněný kdokoliv. Tím je rozuměno, že hrozící nebezpečí vycházející z útoku přímo hrozícího nebo trvajících může odvracet i osoba, proti které není útok směřován, takzvaná pomoc v nutné obraně.¹⁴

3.2.1 Obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku

Odstavec 2 § 29 zcela jasně definuje, že nutná obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená. Tento poměrně nově doplněný odstavec definuje, v jakých případech lze nutnou obranu použít. Aby tato část nebyla porušena, musí obránce proti útočníkovi použít například stejnou zbraň. Pokud by byla na pachatele použita větší míra násilnosti, než kterou chtěl vykonat, či vykonal, nejedná se o nutnou obranu. Tento odstavec je však spíše subjektivně zaměřený, proto je následné posuzování, zda šlo o nutnou obranu, těžké.

Daná přiměřenost obrany a útoku se posuzuje podle intenzity obou jednání. Tím se rozumí, že jednání obránce (útok) musí být natolik intenzivní, aby odvrátilo jednání pachatele. Nikoliv však nepřiměřeně intenzivní a přehnané.

Zde se musí oddělit způsob jednání a intenzita jednání. Intenzita jednání je posouzení podle toho, zda bylo jednání provedeno ve skupině, nebo zda bylo vedeno individuálně, zda byla použita zbraň atd. Způsob jednání je posuzován podle toho, co za dané situace hrozí.

Nutná obrana nevyžaduje, aby byla následná způsobená škoda nižší, než škoda způsobena útokem, tak jak je to vyžadováno u krajní nouze. Škoda způsobená použitím nutné obrany může být tedy i vyšší, ale stále se hledí na to, zda byla přiměřená útoku, který nastal.

Po osobě, která odvrací hrozící útok, tedy obránci, není požadováno, aby užil mírnější jednání.

Během nutné obrany nemusí být použito pouze odvracení útoku pachatele (pasivní útok), ale obránce má možnost využít i aktivní charakter.

Při posuzování přiměřenosti se musí brát v úvahu i fakt, že osoba, která čelí útoku pachatele, jedná s větší intenzitou než osoba, která je v klidové situaci.

Dále se posuzuje i skutečnost, že osoba odvracející přímo hrozící nebo trvajících útok nemá dostatek času na vyhodnocení veškerých skutečností, které mohou nastat.¹⁵

¹⁴ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 159

3.3 Komparace institutů krajní nouze a nutné obrany

Tato kapitola bude zaměřena především na komparaci institutů, jež byly v předchozích kapitolách rozebírány pouze samostatně, výčtem se jedná o institut krajní nouze a nutné obrany.

Prvotně se kapitola bude zabírat srovnáním a popsáním shodných znaků. Následně pak vytyčení a popsání odlišných znaků mezi zmíněnými instituty.

3.3.1 Shodné znaky krajní nouze a nutné obrany

Krajní nouze a nutná obrana jako instituty okolností vyučující protiprávnost se velmi vzájemně prolínají. Lze dohledat i situace, kdy se nutná obrana může stát zvláštním případem krajní nouze, a tomu se tak může stát i naopak.

Obě zmíněné okolnosti se zaměřují na stejný okruh ohrožených zájmů a jsou brány jako společensky prospěšné. Ze společného okruhu zájmů lze chápat, že se oba instituty snaží chránit společnost a jejich individuální a společenské zájmy.

Jako další společný znak lze brát nepřipustnost obrany vůči jednání v krajní nouzi, jelikož tomu tak je i v opačném případě.

Následující společným znakem institutů je, že jednání v rámci obou okolností jsou právem člověka, nikoliv však povinností. Nejsou nikde striktně stanoveny subjekty, které mohou jednat ve zmíněných institutech. Lze pouze dohledat osoby, případně pak skupiny osob, pro které je povinností v krajní nouzi, či nutné obraně jednat, ačkoliv by to mělo za následek jejich vlastní nebezpečí.

Společné mají tyto instituty i stejnou dobu akce. Tedy že nebezpečí nebo útok je přímo hrozící nebo trvající.

V případě obou okolností také lze odvracet nebezpečí, jež pramení z určitého protiprávního útoku fyzické osoby.

3.3.2 Rozdílné znaky krajní nouze a nutné obrany

Stejně tak jako společné znaky obsahují tyto instituty i znaky rozdílné. Největším rozdílem lze vnímat právě zaměření jednajícího. V institutu nutné obrany je proti útočníkovi vedeno jednání obránce vždy již od počátku. Dále pak způsobená škoda, jež je v následku obranného jednání, postihuje téměř vždy pouze osobu útočníka. Na rozdíl pak u institutu krajní nouze je takové jednání směřováno vůči někomu jinému,

¹⁵ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 161

tedy třetí osobě, která nenese žádnou vinu za vznik nebezpečí, či útoku, jelikož se na jejich vzniku nijak nepodílí. Velmi častá je i situace, kdy tato zmíněná třetí osoba není ani na místě činu. Právě z tohoto důvodu jsou ze strany zákonodárce na tento institut kladeny mnohem přísnější podmínky.

Dalším velmi podstatným rozdílným znakem je, že u krajní nouze může být příčinnou nebezpečí skutečnost nebo událost spojená s přírodními silami, katastrofami, fyziologickými procesy probíhajícími v lidském těle, či selhání technických zařízení. Naproti tomu u institutu nutné obrany se jedná pouze o útok fyzické osoby proti zájmům chráněným trestním zákonem.

Dalším rozdílným znakem je i povinnost brát ohledy na útočníka. V případě nutné obrany není nikde stanovena povinnost brát na útočníka ohledy a lze se tedy bránit okamžitě. Avšak krajní nouze je limitována subsidiaritou, tedy v tomto případě povinností brát ohledy na to, zda je možné nebezpečí odvrátit jiným způsobem, který by žádnou škodu nezpůsobil.

Jako odlišnost lze chápat i požadavky na proporcionalitu. U krajní nouze je proporcionalita chápána jako okamžik, v němž dochází ke komparaci následků. Je tedy zřejmé, že následek způsobený svým jednáním nesmí být stejně, či dokonce závažnější, než následek, který hrozil. U případu nutné obrany se porovnává způsob obrany a útoku. Zde je podstatné, aby obrana nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Posledním rozdílným znakem je to, že pokud se při jednání v nutné obraně dodrží všechny podmínky, obránce nenahrazuje žádnou škodu, jež útočnickovi způsobil. V případě krajní nouze je tomu rozdílně. Zde obránce hradí škodu, pokud ke vzniku nebezpečí došlo jeho zaviněním.

3.4 Svolení poškozeného

V trestním zákoníku je svolení poškozeného dle § 30 stanoveno takto:

„(1) Trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny.

(2) Svolení podle odstavce 1 musí být dáno předem nebo současně s jednáním osoby páchající čin jinak trestný, dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně; je-li takové svolení dáno až po spáchání činu, je pachatel beztrestný, mohl-li důvodně předpokládat, že osoba uvedená v odstavci 1 by tento souhlas jinak udělila vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům.

(3) S výjimkou případů svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe, nelze za svolení podle odstavce 1 považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení.“¹⁶

Ačkoliv se jedná o okolnost vylučující protiprávnost, ne vždy jde o jednání, které je společensky prospěšné.

Jde o takové jednání, které by bez daného souhlasu poškozeného bylo jinak bráno jako trestný čin.¹⁷

Svolení poškozeného obsahuje čtyři podmínky, které musí být splněny, aby okolnost vylučovala protiprávnost. Jejich výčet obsahuje podmínku, že svolení musí dát pouze konkrétní oprávněná osoba, která je schopna sama rozhodovat o svých zájmech, a porušení se nijak nedotýkají zájmů společnosti. Dále je podmínkou, že dané svolení musí být vážné, konkrétní k dané věci, dáno dobrovolně, musí být srozumitelné a nesmí být vyvoláno lstí. Takovéto svolení musí být pouze od osoby, která se schopna ho sama učinit a je o tom poučena. Poslední zmíněnou podmínkou je, že svolení musí být dáno před činem nebo současně s ním.

Svolení může vyplynout ze situace, kdy se osoba domnívala, že souhlas byl dán podle výše uvedených podmínek. Poté jednala v omylu. V takovém případě je vyloučena trestní odpovědnost za úmyslně spáchaný trestný čin.

¹⁶ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beckonline [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 20. 12. 2019]. §30 Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq..>

¹⁷ BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: multimediální učební text*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012., strana 47

Vyskytnout se může i situace, v níž bylo svolení dáno až zpětně po spáchání úmyslného činu. Pachatel je beztrestný, jestliže mohl předpokládat, že osoba může rozhodovat o svých zájmech a vzhledem k okolnostem by před činem jinak svolila k jejímu vykonání.

Případy, kdy svolení poškozeného nevyklučuje protiprávnost, jsou takové, kdy poškozený nemůže takový souhlas dát. Jedná se o svolení k trestným činům proti zdraví a životu (např. usmrcení na žádost).¹⁸

3.5 Přípustné riziko

V trestním zákoníku je přípustné riziko dle § 31 stanoveno takto:

„(1) Trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak.

(2) Nejde o přípustné riziko, jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přičí dobrým mravům.“¹⁹

Jde o okolnost, která připadá v úvahu při zavádění nové techniky, zkoušení nových výrobků nebo při odvracení nebezpečí, jež vzniklo při výzkumu nebo již ve výrobě.²⁰

Přípustnost rizika se vyskytuje také v souvislosti s lékařskými experimenty. Každý takový léčebný postup je nezbytný aplikovat později i na osobách.

Kvůli těmto důvodům je někdy potřeba vystavit běžně chráněné zájmy určitému nebezpečí. Bez takového postupu a nebezpečí by nebyl možný žádný vědecký ani technický pokrok, který je pro společnost nevyhnutelný a nesmírně důležitý.

¹⁸ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 166

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beckonline [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 20. 12. 2019]. §31 Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq>.

²⁰ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 167

Odstavec 1 § 31 trestního zákoníku přesně stanoví, kdo se nedopouští trestného činu, ale jedná v souladu s přípustným rizikem, dle odstavce 2 o přípustné riziko však nejde v případě, že k činnosti, která může vytvořit nebezpečí ohrožující život nebo zdraví člověka, nebyl dán souhlas v souladu s příslušným právním předpisem. Dále nejde o přípustné riziko, jestliže výsledek činnosti zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, či se taková činnost odporuje s právním předpisem, veřejným zájmem a zásadám lidskosti nebo není v souladu s dobrými mravy.²¹

3.5.1 Podmínky přípustného rizika

Pro to, aby se spáchaný čin považoval za přípustné riziko a aby se vyloučila protiprávnost, jsou pevně vymezena kritéria.

Jedním z kritérií je sledování společensky prospěšných cílů. Tím se může rozumět například vynalezení léku na smrtelné nemoci v oblasti medicíny, dále pak pokrok techniky nebo rozvoj výroby.

Zásadním kritériem je vždy důkladné uvážení situace, případně následků.

Vždy se musí hledět na pravděpodobnost relativně malé škody. Jedná se o škodu, jež je menší než pravděpodobné dosažení cíle.

Další podmínkou je, že nelze jinak dosáhnout společensky prospěšné činnosti, především pak jejího cíle.

Jak již bylo zmíněno výše, činnost nesmí zcela zřejmě odporovat jinému právnímu předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se jakkoliv přičít dobrým mravům.

Vždy se bezpodmínečně musí jednat v souladu s informacemi, které jsou přístupné ve chvíli, kdy se rozhoduje o dalších krocích a postupech jednání.

Jestliže je činnost úzce spojena s ohrožením života či zdravím osob, je nezbytná plná informovanost zúčastněných osob a jejich dobrovolnost. Dobrovolného rozhodnutí o jednání spojené s takovým rizikem je schopna učinit pouze osoba oprávněná, jejíž oprávnění vyplývá z jejího zaměstnání, postavení nebo funkce. Tím se rozumí, že takovéto vyloučení se jedná pouze oprávněných osob, nikoliv amatérů.²²

²¹ BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: multimediální učební text*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012-., strana 47

²² NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 168

3.6 Oprávněné použití zbraně

Dle § 32 trestního zákoníku je oprávněné použití zbraně stanoveno takto:

„Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem.“²³

Výše uvedený paragraf uvádí, že trestný čin nespáchá osoba, která použije zbraň v mezích zákona. Je zde vyloučena trestní odpovědnost, jelikož chybí jeden z formálních znaků trestného činu neboli protiprávnost. A tím se vylučuje i společenská škodlivost takového činu.²⁴

Použití zbraně je chápáno jako užití způsobem, ke kterému je určena.

Osoba oprávněná k použití zbraně má za povinnost co nejvíce šetřit zdraví a život osoby, proti níž ji užije. Existuje i obecná povinnost na dbání zvýšené opatrnosti při užívání zbraní.²⁵

Použití zbraně může často znamenat a umožňovat šetrnější obranu.

Pojem zbraň upravuje § 118 TrZ, kde je uvedeno, že zbraní je cokoliv, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším. Avšak v § 32 TrZ je v tomto smyslu myšlena zbraň v souladu se zákonem číslo 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivech. Může se jednat o zbraň střelnou, bodnou nebo může jít o zbraň sečnou či jinou.

Osoby, jež jsou oprávněné k použití zbraně, jsou především obranné složky jako vojáci, policisté nebo i celníci či příslušníci vězeňské služby, pro které je držení zbraně nezbytné pro výkon jejich profese. Všechny tyto osoby však musí postupovat podle příslušných právních předpisů upravujících, kdy je osoba oprávněna zbraň použít, avšak ozbrojené sbory mají oprávnění jednat v nutné obraně nebo krajní nouzi podle obecných zásad.

Například nošení, držení a použití zbraně pro policisty upravuje právní předpis pro policii, kterým je zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Zde jsou v § 56 uvedeny body, kdy je policista oprávněn použít zbraň:

„(1) Policista je oprávněn použít zbraň

²³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beckonline [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 20. 12. 2019]. §32 Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq>.

²⁴ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-291-2, strana 169

²⁵ BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: multimediální učební text*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012-, strana 46

- a) v nutné obraně nebo v krajní nouzi,*
- b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt,*
- c) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,*
- d) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku,*
- e) aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor,*
- f) nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví,*
- g) jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo*
- h) ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby.²⁶*

Dále pak například příslušníci ozbrojených sil jsou vázáni na zákon číslo 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. Zde jsou podmínky k použití vojenské zbraně zakotveny v § 42:

- (1) Voják v činné službě je oprávněn při výkonu pořádkové, strážní, eskortní a dozorní služby použít vojenskou zbraň nebo zvláštní prostředky uvedené v § 42a odst. 2,*
- a) aby odvrátil přímo hrozící nebo trvající útok vedený proti jeho osobě nebo útok, který mu bezprostředně hrozí, anebo útok na život nebo zdraví jiné osoby,*
 - b) aby odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený objekt nebo stanoviště, a to po marné výzvě, aby od útoku bylo upuštěno,*
 - c) aby zamezil útěku ozbrojené osoby nebo osoby důvodně podezřelé ze spáchání zvlášť závažného zločinu, kterou nelze jiným způsobem zadržet,*
 - d) je-li třeba zneškodnit zvíře, ohrožuje-li život nebo zdraví osob.²⁷*

²⁶ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., Zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: Zakonyprolidi.cz [online]. S-EPI [cit. 05. 05. 2020]. § 56 Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

²⁷ ČESKO. Zákon 219/1999 Sb., Zákon o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: Zakonyprolidi.cz [online]. S-EPI [cit. 05. 05. 2020]. § 42 Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>

Zbraň jsou oprávněni použít i občané v mezích nutné obrany (viz kapitola 3.2) nebo krajní nouze (viz kapitola 3.1). V takovém případě je ale nezbytné dodržení všech podmínek, které nutná obrana nebo krajní nouze vyžadují.²⁸

3.7 Další okolnosti vylučující protiprávnost

Vývoj společnosti a trestního práva má za dopad rozšíření výčtu jednotlivých okolností vylučujících protiprávnost. Proto není jejich výčet uzavřeným katalogem a je možné do budoucna očekávat jejich doplnění do trestního zákoníku.

Další okolnosti vylučující protiprávnost, jak již z názvu vyplývá, obsahují další okolnosti, které doposud nebyly trestním zákoníkem upraveny.

Jedná se o *výkon povolání a jiné dovolené činnosti, lékařský zákrok, výkon práv a plnění povinností, beztrestnost agenta, plnění závazkového rozkazu a riziko ve sportu*.

Prvním zmíněným pojmem je výkon povolání a jiné dovolené činnosti. Spadají sem povětšinou druhy činností, které jsou komerčního charakteru. U takových činností vzniká určité potencionální nebezpečí pro zákonem chráněné zájmy, na druhou stranu jsou ale tak společensky žádané a prospěšné, že jejich provozování je povoleno. Během provozování takové činnosti, ale musí být splněno mnoho striktně stanovených podmínek.

Mezi výslovně povolené činnosti spadá například provozování solárií, provozování extrémních sportů (např. bungee jumping, volný pád atd.), dále pak provádění tetování, piercingu, cuttingu a dalších podobných technik, práce s ohňostroji nebo lékařské a kosmetické zákroky.

Lékařský zákrok je další okolností, jejíž celou podstatou je svobodné rozhodování osoby o tom, zda a do jaké míry podstoupí lékařský zákrok. Tato okolnost zahrnuje několik již uvedených okolností vylučujících protiprávnost. Z hlediska pacienta jde o svolení poškozeného, na druhou stranu z hlediska lékaře provádějící lékařský zákrok jde o výkon dovolené činnosti. U každého lékaře, jestliže způsobí újmu na zdraví nebo usmrcení pacienta, bude vyloučena trestní odpovědnost, jestliže splní zákonem stanovené podmínky.

Výkon práv a plnění povinností je instituce, jež je upravena vždy buď zákonem, rozhodnutím soudu, případně rozhodnutím jiného státního orgánu na základě zákona. Jedná se o situaci, kdy dotčená osoba má za povinnost strpět určitý

²⁸ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 172

zásah do jeho základních práv a svobod. Ačkoliv takový zásah vykazuje znaky trestného činu, o takový čin se nejedná, jelikož chybí znak protiprávnosti.

Pro příklad se jedná o *zajišťovací úkony týkající se osob, věcí a informací podle trestního řádu* (např. zadržení, příkaz k zatčení, vzetí do vazby, atd.), dále pak o *další úkony podle trestního řádu, jimiž se zasahuje do základních práv a svobod jedince* (např. pořádková pokuta, vyšetření duševního stavu, sledování osob a věcí, atd.). Může jít také o *úkony podle zákona o Policii České republiky* (např. odnětí věci, vykazání, zajištění atd.) nebo také o *úkony podle občanského soudního řádu* (např. nařízení a provedení výkonu rozhodnutí, srážky ze mzdy, přikázání pohledávky atd.).

Pod beztrestností agenta se skrývá specifická činnost příslušníka Policie České republiky, který má za cíl přispět k odhalení pachatelů trestných činů pomocí zastírání příslušnosti u bezpečnostního sboru, případně i zastírání své vlastní identity.

Použití agenta je blíže upraveno v § 158 trestního řádu, kde jsou i podmínky jeho použití. Avšak beztrestnost agenta je přímo upravena v § 363 trestního zákoníku. Zde je přesně uvedeno, kdy agent nebude trestně odpovědný za své jednání.

Během plnění služebních úkolů bezpečnostních sborů a ozbrojených sil se využívá další z výše uvedených okolností, kterou je plnění závazného rozkazu. Jestliže je rozkaz vydán v souladu se zákonem, nepřináší to žádné komplikace, jestliže je ale rozkaz v rozporu se zákonem, jde o závažnější a složitější situaci. Rozlišuje se *rozkaz protiprávní* a *rozkaz zřejmě zločinný*. Protiprávní rozkaz je takový, který je sice v rozporu se zákonem, ale povinná osoba, jež rozkaz plní, se nedopouští trestného činu. Zřejmě zločinný rozkaz je vážnější instancí, zde pokud osoba rozkaz splní, naplní tím znaky trestného činu. Předpokládá se, že podřízená osoba musí vědět, že se jedná o rozkaz zřejmě zločinný.

Posledním zmíněným institutem je riziko ve sportu. Tato okolnost se využívá v situacích, kdy například sportovec způsobí újmu na zdraví nebo životě jiné osobě během vykonávání sportu. Zde se musí přihlížet k tomu, zda se jedná o profesionální nebo amatérský sport. Během sportu profesionální osoba činnost provozuje jako zaměstnání, na rozdíl od amatérského sportu, kdy se osoba věnuje sportu pouze ve volném čase. Každý sport přináší jiná a jinak závažná rizika, což je další faktor, ke kterému je nutné přihlídnout. Na profesionální sport lze také vztahovat další institut, kterým je výkon dovolené činnosti, na rozdíl od amatérského sportu, kde by se v určitých situacích dal využít institut svolení poškozeného nebo přípustné riziko.²⁹

²⁹ NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010., strana 173 - 182

4 Slovenská právní úprava

Jak je historicky známé, Česká a Slovenská republika tvořila jeden celek, a to v období let 1918 – konec roku 1992. Společný stát znamenal i společné právní předpisy, které bylo nutno po rozdělení na samostatné republiky upravit.

Slovenský trestní zákoník je platný již od 02. 07. 2005 a účinnosti nabyl 01. 01. 2006, na rozdíl od českého trestního zákoníku, který je platný až od 09. 02. 2009 a účinnosti nabyl 01. 01. 2010. Česká republika i Slovensko se před zavedením aktuální právní úpravy trestního práva řídili společnou právní úpravou a to zákonem č. 140/1961 Sb., trestní zákon, jež byl v průběhu let novelizován vždy dle společenského vývoje.

Slovenský trestní zákoník obsahuje, stejně jako česká právní úprava trestního zákoníku, jednotlivé okolnosti vylučující protiprávnost. Nedefinuje však přesný pojem *okolnost vylučující protiprávnost*. Na rozdíl od české právní úpravy, slovenský trestní zákoník uvádí okolností vylučujících protiprávnost celkem šest a jedná se tak o přesný a taxativní výčet. Jmenovitě jsou jimi: *krajná núdza, nutná obrana, oprávnené použitie zbrane, dovolené riziko, výkon práva a povinnosti a súhlas poškodeného*. Zvláštním typem uváděným nad rámec výše zmíněného výčtu okolností vylučujících protiprávnost je plnenie úlohy agenta.³⁰

³⁰ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreľudi.sk [online]. S-EPI [cit. 05. 02. 2020]. § 24-30 Dostupné z: <http://www.zakonypreľudi.sk/zz/2005-300>

4.1 Krajná núdza

„(1) Čin inak trestný, ktorým niekto odvracia nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu chránenému týmto zákonom, nie je trestným činom.

(2) Nejde o krajnú núdzu, ak bolo možné nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu chránenému týmto zákonom za daných okolností odvrátiť inak alebo ak spôsobený následok je zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil. Rovnako nejde o krajnú núdzu, ak ten, komu nebezpečenstvo priamo hrozilo, bol podľa všeobecne záväzného právneho predpisu povinný ho znášať.“³¹

Slovenská právni úprava krajní nouze je totožná, jako právni úprava v České republice. Na rozdíl od nutné obrany je paragraf týkající se krajní nouze v obou právních předpisech rozdělen do stejného počtu odstavců.

Co se týká výkladu, obě právní normy krajní nouzi vykládají stejně, včetně stejných podmínek, které je nutné dodržet a splnit, aby se jednalo právě o tuto okolnost vylučující protiprávnost.

4.2 Nutná obrana

„(1) Čin inak trestný, ktorým niekto odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený týmto zákonom, nie je trestným činom.

(2) Nejde o nutnú obranu, ak obrana bola celkom zjavne neprimeraná útoku, najmä k jeho spôsobu, miestu a času, okolnostiam vzťahujúcim sa k osobe útočníka alebo k osobe obrancu.

(3) Ten, kto odvracia útok spôsobom uvedeným v odseku 2, nebude trestne zodpovedný, ak konal v silnom rozrušení spôsobenom útokom, najmä v dôsledku zmätku, strachu alebo zľaknutia.

(4) Ak sa niekto vzhľadom na okolnosti prípadu mylne domnieva, že útok hrozí, nevylučuje to trestnú zodpovednosť za čin spáchaný z nedbanlivosti, ak omyl spočíva v nedbanlivosti.“³²

³¹ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreludi.sk [online]. S-EPI [cit. 05. 02. 2020]. § 24 Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

³² SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreludi.sk [online]. S-EPI [cit. 05. 02. 2020]. § 25 Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

Nutná obrana, jako institut okolností vylučujících protiprávnost, je výkladem ve slovenské právní úpravě totožná s výkladem české právní úpravy pouze v prvním a druhém odstavci daného paragrafu.

Slovenský trestný zákon má § 25, tedy nutná obrana, rozšířený od další dva odstavce. Odstavec 3 je zaměřený na rozšíření podmínek nutné obrany na jednání v silném rozrušení způsobené útokem, v důsledku zmatku, strachu nebo leknutí. Česká právní úprava měla stejné rozšíření podmínek v návrhu nového trestního zákoníku, avšak tento v tomto přesném znění návrh neprošel schválením Parlamentu.

Slovenský trestný zákon § 25, odstavec 3 uvádí, že jednání není trestným činem, naproti tomu Český trestní zákoník má zařazen uvedený psychický stav mezi polehčující okolnosti, které jsou upraveny § 41 trestního zákoníku.

Největším rozdílem tohoto paragrafu tedy je, že dle slovenské právní úpravy osoba není trestně odpovědná za vykonané jednání, naproti tomu český právní řád uvádí, že osoba

za jednání odpovědná je, avšak soud má možnost uložený trest, za takové jednání, snížit s ohledem na konkrétní okolnost. Nejdůležitějším a stěžejním pilířem této situace se pak stává znalecký posudek, který je nezbytné nechat vytvořit. Vytvořený znalecký posudek se v takovém případě bude zaměřovat nejen na psychický stav osoby, která byla v pozici obránce, ale také na okolnosti dané situace. Mezi takové okolnosti spadají okolnosti, jež jsou úzce spojeny s podmínkami uvedenými v již zmiňovaném § 41 trestního zákoníku, jmenovitě se jedná například o moment překvapení, osoba útočníka, či časovou tíseň.

Na rozdíl od české, slovenská právní úprava nutné obrany je rozsáhlejší i v oblasti omylu. Tomu se věnuje odstavec 4 daného paragrafu. Český právní řád má omyly vymezeny v části první, hlavě II., dílu 2 § 18 a § 19 trestního zákoníku. Zde jsou přesně vymezeny podmínky splnění omylu skutkového a omylu právního.³³

³³ TRÝBOVÁ, Adéla. Okolnosti vylučující protiprávnost. Brno, 2016. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy, katedra občanského práva. strana 48-49

4.3 Oprávněné použití zbrane

„(1) Použitie zbrane v súlade so zákonom nie je trestným činom.

(2) Za použitie zbrane v súlade so zákonom sa považuje aj jej použitie proti inému vo svojom obydli na ochranu života, zdravia alebo majetku, ak osoba do obydli neoprávnene vnikne alebo v ňom neoprávnene zotrvá a nejde o nutnú obranu. To neplatí, ak bola pritom inému úmyselne spôsobená smrť.“³⁴

Další okolnost slovenského trestního zákona je oprávněné použití zbraně. To výkladově částečně odpovídá znění a výkladu českého, avšak opět je Slovenským trestním zákoně více rozvinutá, detailněji popsána a obsahuje výčet podmínek.

Druhý odstavec zmíněného paragrafu je již samotný výčet podmínek a příkladů. Český právní řád žádný výčet neuvádí, nýbrž odkazuje na jiné zákony s tím spojené. Pro osobu, která se tedy v dané problematice neorientuje, může být až téměř nemožné dohledat si potřebné navazující podmínky. Ovšem ani naši sousedé Slováci, dle mého názoru, si nemohou být přesně jisti, kdy se o oprávněné použití zbraně jedná. Mají sice paragraf rozšířený o druhý odstavec, ten ale z velké části může laikovi připadat jako rozšíření, či ustanovení k nutné obraně.

4.4 Dovolené riziko

„(1) Čin inak trestný nie je trestným činom, ak niekto v súlade s dosiahnutým stavom poznania vykonáva spoločensky prospešnú činnosť v oblasti výroby a výskumu, ak spoločensky prospešný výsledok, ktorý sa od vykonávania činu očakáva, nemožno dosiahnuť bez rizika ohrozenia záujmu chráneného týmto zákonom.

(2) Nejde o dovolené riziko, ak výsledok, ku ktorému čin smeruje, celkom zjavne nezodpovedá miere rizika alebo vykonávanie činu odporuje všeobecne záväznému právnemu predpisu, verejnému záujmu, zásadám ľudskosti alebo sa prieči dobrým mravom.“³⁵

Dovolené riziko dle Slovenského trestného zákona a přípustné riziko dle právní úpravy ČR je sice posláním možné ztotožnit, avšak určité formulace a spojení použita v jednotlivých paragrafech celkové obsahy podstatně odlišují.

³⁴ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreludi.sk [online]. S-EPI [cit. 05. 02. 2020]. § 26 Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

³⁵ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreludi.sk [online]. S-EPI [cit. 05. 02. 2020]. § 27 Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

Prvotně je nezbytné zmínit rozdíl mezi tím, že dle § 27 slovenského trestného zákona se vztahuje daná okolnost na oblast výroby a výzkumu a vykonávat ji může téměř kdokoliv, kdo ve zmíněné oblasti disponuje vědomostmi alespoň na takové úrovni, které splňují všeobecné dosáhnutí stavu poznání. Na rozdíl od tohoto výkladu, § 31 českého právního řádu uvádí, že okolnost může vykonávat jakákoliv osoba, ale pouze v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce.

Český trestní zákoník má v přípustném riziku zahrnutý, nad rámec slovenské úpravy, výčet rizik, jako jsou například rizika v souvislosti se sportovními aktivitami nebo například rizika spojená s výkonem povolání. Takovéto typy rizik jsou ve slovenské úpravě zahrnuty do již zmiňované okolnosti – Výkon práva a povinnosti. Výklad této okolnosti zmiňuje, že výkon práva, či povinnosti může vyplývat mimo jiné i z plnění pracovních nebo jiných úloh, jež ale musí právní pořádek uznávat, a to výslovně nebo určitou všeobecnou akceptovanou právní tolerancí společnosti.³⁶

4.5 Výkon práva a povinnosti

„(1) Čin inak trestný nie je trestným činom, ak ide o výkon práva alebo povinnosti vyplývajúcich zo všeobecne záväzného právneho predpisu, z rozhodnutia súdu alebo iného orgánu verejnej moci, z plnenia pracovných či iných úloh alebo zo zmluvy, ktorá neodporuje všeobecne záväznému právnenmu predpisu ani ho neobchádza; spôsob výkonu práv a povinností nesmie odporovať všeobecne záväznému právnenmu predpisu.

(2) Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak bol spáchaný trestný čin genocídia podľa § 418, trestný čin nedobrovoľného zmiznutia podľa § 420a alebo trestný čin neľudskosti podľa § 425 splnením nariadenia, príkazu, rozkazu alebo pokynu orgánu výkonnej moci alebo nadriadeného.

(3) Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak bol spáchaný trestný čin vojnového bezprávia podľa § 433 splnením nariadenia, príkazu, rozkazu alebo pokynu orgánu výkonnej moci alebo nadriadeného, okrem prípadu, ak osoba, ktorá plnila také nariadenie, príkaz, rozkaz alebo pokyn,

a) mala zákonnú povinnosť splniť také nariadenie, príkaz, rozkaz alebo pokyn,

b) nevedela, že také nariadenie, príkaz, rozkaz alebo pokyn je nezákonné, a

³⁶ BURDA, E. Systém okolností vylučujících protiprávnost činu v slovenskom Trestnom zákoně a jeho porovnanie s Českou republikou. Trestněprávní revue, 2011, ročník 10., č. 2

*c) obsah takého nariadenia, príkazu, rozkazu alebo pokynu nenasvedčoval, že je nezákonné.*³⁷

Jak bylo již zmíněno, výkon práv a povinností v českém trestním zákoníku nemá výslovné znění.

Společným znakem slovenské i české úpravy výkonu práva a povinnosti je podmínka toho, aby právo, či daná povinnost vyplývala z právního pořádku. Ten zmíněné právo, případně povinnost přímo zakotvuje ve všeobecně závazném právním předpise, případně jej alespoň ve všeobecné části toleruje.

4.6 Súhlas poškodeného

„(1) Čin inak trestný nie je trestným činom, ak bol vykonaný so súhlasom poškodeného a nesmeruje proti jeho životu alebo zdraviu.

(2) Nejde o súhlas poškodeného, ak súhlas nebol daný vopred, nebol vážny a dobrovoľný alebo ak v súvislosti s ním bol spáchaný iný trestný čin.

*(3) Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak podľa skutkovej podstaty trestného činu má byť čin trestný aj vtedy, keď bol daný súhlas poškodeného podľa odseku 1.*³⁸

Okolnost *souhlas poškozeného* je jak v 4R tak i na Slovensku budován na stejném principu. Avšak česká právní úprava je zpracována více detailně, než ta slovenská.

Již odstavec 1 v § 30 Trestního zákoníku je lehce rozdílný od odstavce 1 § 29 Trestného zákona. Odstavec 1 § 30 Trestního zákoníku říká „Trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny“³⁹, načež § 29 Trestného zákona uvádí, že čin jinak trestný není trestným činem. Zde je tedy viditelný rozdíl mezi uvedenými paragrafy, který by v konečném významu mohl ovlivnit, zda by se o svolení poškozeného jednalo nebo nikoliv.

³⁷ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreludi.sk [online]. S-EPI [cit. 05. 02. 2020]. §28 Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

³⁸ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreludi.sk [online]. S-EPI [cit. 05. 02. 2020]. §29 Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

³⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beckonline [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 01. 03. 2020]. §30 Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq..>

Česká právní úprava má výslovně uvedený výčet náležitostí, které v slovenské právní úpravě chybí, ačkoliv obsahově jsou tyto náležitosti obsaženy ve výkladu a vyplývají přímo ze samotné povahy dané okolnosti.⁴⁰

4.7 Plnenie úlohy agenta

„(1) Čin inak trestný nie je trestným činom, ak ním agent ustanovený podľa osobitného predpisu pri odhaľovaní trestného činu a pri zisťovaní jeho páchatel'a ohrozí alebo poruší záujem chránený týmto zákonom len preto, že bol k tomu donútený zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou, v ktorej pôsobí, alebo ak spácha taký čin v dôvodnej obave o život alebo zdravie svojej alebo blízkej osoby.

(2) Ustanovenie odseku 1 neplatí, ak agent spácha trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144, vraždy podľa § 145, znásilnenia podľa § 199, sexuálneho násillia podľa § 200, sexuálneho zneužívania podľa § 201, všeobecného ohrozenia podľa § 284 ods. 2 až 4, ohrozenia bezpečnosti vzdušného dopravného prostriedku a lode podľa § 291, zavlečenia vzdušného dopravného prostriedku do cudziny podľa § 293, vlastizrady podľa § 311, úkladov proti Slovenskej republike podľa § 312, teroru podľa § 313, § 314, záškodníctva podľa § 315, § 316, sabotáže podľa § 317, vyzvedačstva podľa § 318, genocidia podľa § 418, teroristického útoku podľa § 419, niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419b, financovania terorizmu podľa § 419c, cestovania na účel terorizmu podľa § 419d alebo neľudskosti podľa § 425 alebo ak činom uvedeným v odseku 1 spôsobí ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.

(3) Čin inak trestný uvedený v § 332 až 334 a v § 336 ods. 2 spáchaný na účely odhalenia trestného činu alebo zistenia páchatel'a trestného činu podľa § 326, § 328 až 330, § 336 ods. 1, § 336a alebo § 336b spôsobom ustanoveným v Trestnom poriadku nie je trestným činom.“⁴¹

Prvým viditeľným rozdielom v rámci komparace tohoto institutu lze uvést, že český právní řád jej jako všeobecnou okolnost neuvádí. Nelze tedy provést bližší komparaci.

⁴⁰ BURDA, E. Systém okolností vylučujících protiprávnost činu v slovenskom Trestnom zákone a jeho porovnanie s Českou republikou. Trestněprávní revue, 2011, ročník 10., č. 2

⁴¹ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreludi.sk [online]. S-EPI [cit. 05. 02. 2020]. §30 Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

Český právní řád beztrestnost agenta uvádí jako výčet jednotlivých trestných činů, na které se beztrestnost vztahuje. V takovém případě může být rizikem, že by se ve výčtu mohlo na některý trestný čin zapomenout. Slovenská právní úprava je tedy více komplexní, vztahuje se na veškeré trestné činy s výjimkou těch, které chrání nejvýznamnější zájmy před nejtvrdějším zásahem.⁴²

4.8 Závěr

Závěrem lze uvést, že právní úprava okolností vylučujících protiprávnost v ČR a na Slovensku je velmi obdobná po obsahové i výkladové stránce a velmi podobné jsou i samotné formulace.

Právní úpravy mají stejný základ a v průběhu rekonstrukce trestního práva se měnila jen okrajově. Dalo by se tedy říci, že v krajním případě, a s určitým omezením, by bylo možné využít trestněprávní teorii a judikaturu jedné země pro výklad v zemi druhé.

Zároveň se můžou v rámci *de lege ferenda* doplňovat a inspirovat tak, aby byl každý jednotlivý výklad naprosto bezchybný a ošetřen natolik, aby nenastávali sporné situace.

⁴² BURDA, E. Systém okolností vylučujících protiprávnost činu v slovenskom Trestnom zákoně a jeho porovnanie s Českou republikou. Trestněprávní revue, 2011, ročník 10., č. 2

5 Úvaha de lege lata

Okolnosti vylučující protiprávnost jsou, dle mého názoru, stále těžce uchopitelnou částí trestního práva. Ačkoliv se zákonodárci snažili vytvořit co nejpřesnější výklad jednotlivých okolností, i přes to mají stále své silné nedostatky, které poté působí zbytečné komplikace v posuzování jednotlivých jednání.

Zprvu bych ráda poukázala na nedostatečné vysvětlení a rozlišení mezi pojmy *útok* a *nebezpečí*. Hned v prvopočátku by bylo vhodné mít naprosto jednoznačné vysvětlení daných pojmů. Pro společnost jsou nutná obrana a krajní nouze velmi těžce rozlišitelné okolnosti a především je tato skutečnost způsobena právě tím, že není na první pohled zřejmý rozdíl mezi pojmem útok a nebezpečí.

Pokud obecně naváží na právní úpravy okolností, už jen z hlediska toho, že k institutu svolení poškozeného je potřeba judikatury, jež určuje a doplňuje okruhy zájmů, o kterých je osoba oprávněna rozhodovat, poukazuje to na nedostatečnost výkladů.

6 Empirická část

Praktická část této práce je založena na průzkumném šetření, které je dále popsáno a blíže rozebráno. Průzkumné šetření zkoumalo informovanost a znalost veřejnosti v oblasti okolností vylučujících protiprávnost, přesněji pak nutnou obranu a krajní nouzi.

6.1 Metodika sběru dat

Metodika sběru dat byla ovlivněna cílem a problematikou průzkumu. V praktické části této práce bylo použito dotazníkové šetření, které následně blíže pracuje se získanými číselnými a slovními údaji. Je podloženo grafy a tabulkami s procentuální podobou, ve kterých jsou informace přehledné a viditelné. Podstatou dotazníkového šetření je získání anonymních a objektivních dat, informací a údajů. V otevřených otázkách mají respondenti možnost uvést své subjektivní názory k dané problematice.

Dotazník byl zaměřen na širokou veřejnost, která byla následně rozdělena do skupin podle pohlaví a nejvyššího dosaženého vzdělání. Respondenti odpovídali celkem na 12 otázek, které jsou zaměřené na problematiku informovanosti široké veřejnosti o okolnostech vylučujících protiprávnost. Dotazník je polostrukturovaný, tedy obsahuje standardizované otázky s volbou odpovědí, ale nachází se zde i jedna otevřená odpověď. U všech uzavřených odpovědí bylo možné vybrat pouze jednu variantu.

Dotazník je v plném znění uveden v příloze jako Příloha 1.

Dotazník byl přístupný a prezentován na internetu, přesněji na webové stránce [Survio.cz](https://www.surveymonkey.com). Zde byl přístupný od ledna do poloviny února roku 2020. Tato webová stránka byla použita, jelikož nabízí mnoho benefitů, mezi něž patří bezplatná možnost vytvoření dotazníku, snadné rozeslání dotazníku respondentům a taktéž anonymní sběr dat. Použité grafy jsou taktéž z již zmíněné webové stránky.

Dotazník byl respondentům rozeslán pomocí emailové schránky a zveřejnění webového odkazu na sociální síti autorky.

6.2 Cíle dotazníkového šetření

Hlavním cílem průzkumu je zjistit současný stav o informovanosti široké veřejnosti ohledně okolností vylučujících protiprávnost.

Dotazník má za cíl zjistit, zda má široká veřejnost povědomí o okolnostech vylučujících protiprávnost, dále se zaměřuje na jednotlivé vybrané okolnosti, přesněji tedy nutnou obranu a krajní nouzi. Sleduje se, zda je veřejnost informována, případně jakým způsobem své znalosti o této problematice získala. Dále je dotazník zaměřen na samotné právní paragrafy nutné obrany a krajní nouze a sleduje, zda veřejnost rozumí právnímu výkladu a je schopna sama pochopit daný pojem bez laického vysvětlení.

Dotazník má za cíl zjistit o respondentech základní informace o pohlaví a nejvyšším dosaženém vzdělání. Tyto informace jsou následně využity pro rozdělení respondentů do samostatných skupin a následné vyhodnocení jejich odpovědí.

Otázkami v dotazníku se také zjišťuje, zda by veřejnost ocenila větší informovanost o dané problematice. Navazující otázky jsou zaměřeny na respondenty, kteří se domnívali, že by větší informovanost byla přínosná. Tyto otázky sledují a zjišťují, zda by veřejnost ocenila předání informací a znalostí na školách během výuky a přesněji pak, na kterých školách by to ocenila více.

6.3 Výsledky šetření

V dotazníku odpovědělo celkem 100 respondentů, přičemž žádná z odpovědí nebyla vyloučena.

Otázka číslo 1: Jste?

- Žena
- Muž

První otázka v dotazníku byla položena, aby zjistila první podstatný údaj o respondentovi, tedy pohlaví. Dotazník byl přístupný oběma pohlavím, avšak ženy odpovídaly častěji, než muži. Z celkového počtu 100 respondentů bylo 70 ženského pohlaví a pouze 30 mužského pohlaví. V procentuálních hodnotách se jednalo o 70% žen a 30% mužů.

OTÁZKA Č. 1
Tabulka č. 1: Pohlaví

	Počet	Procentuální hodnota
Žena	70	70%
Muž	30	30%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 2: Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem
- Úplné středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání

Druhá otázka byla opět zaměřena na kategorizování respondentů, tentokrát podle nejvyššího dosaženého vzdělání. Respondenti odpovídali z pěti různých možností.

Základní vzdělání vybralo celkem 21 respondentů, což je v celkovém počtu 100 odpovídajících 21%.

Osob se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem bylo celkem 11, v procentuálních hodnotách se jedná o 11%.

Nejpočetnější skupinou, podle získaných odpovědí se stala skupina respondentů s úplným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou. Tuto odpověď vybralo celkem 44 osob, tedy 44%.

Naopak nejméně častou odpovědí bylo vyšší odborné vzdělání, to vybralo pouze 9 respondentů, tedy pouhých 9%.

Poslední nabízenou odpovědí bylo vysokoškolské vzdělání, toho dosáhlo 15 odpovídajících respondentů, to tvoří procentuální hodnotu 15%.

OTÁZKA Č. 2

Tabulka č. 2: Nejvyšší dosažené vzdělání

	Počet	Procentuální hodnota
Základní vzdělání	21	21%
Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem	11	11%
Úplné středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou	44	44%
Vyšší odborné vzdělání	9	9%
Vysokoškolské vzdělání	15	15%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 3: Setkal/a jste se někdy s pojmem okolnost vylučující protiprávnost?

- Ano
- Ne
- Nevím

Tato otázka sledovala, zda se někdy respondenti setkali s pojmem okolnost vylučující protiprávnost. Zde bylo na výběr ze tří nabízených odpovědí. Z celkového počtu respondentů odpovědělo 36, že ano. 34 respondentů uvedlo odpověď ne, zbylých 30 osob vybralo možnost nevím.

Jestliže se šetření blíže zaměří na odpovědi čistě jen žen a mužů, zde odpověď ano vybralo 27 žen a 9 mužů. V procentuálních hodnotách se jedná o 38,57% odpovědí respondentů ženského pohlaví a 30% odpovědí respondentů mužského pohlaví.

Druhou možnost, tedy ne, vybralo celkem 24 žen a 10 mužů. V procentuálních hodnotách se jedná o 34,29% odpovědí respondentů ženského pohlaví a 33,33% odpovědí respondentů mužského pohlaví.

Pro poslední nabízenou odpověď bylo 19 žen a 11 mužů. V procentuálních hodnotách se jedná o 27,14% odpovědí respondentů ženského pohlaví a 36,67% odpovědí respondentů mužského pohlaví.

Z tohoto vyplývá, že vědomě více informované jsou ženy.

OTÁZKA Č. 3

Tabulka č. 3: Informovanost o pojmu okolnost vylučující protiprávnost z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Ano	27	38,57%	9	30%
Ne	24	34,29%	10	33,33%
Nevím	19	27,14%	11	36,67%

Vlastní zpracování

Jestliže šetření bude posuzovat odpovědi podle kategorií respondentů dle nejvyššího dosaženého vzdělání, zjistí se, že možnost ano vybralo celkem 5 respondentů se základním vzděláním (23,81%), 0 respondentů se středním vzděláním zakončené výučním listem (0%), 19 respondentů s úplným středním vzděláním zakončené maturitní zkouškou (43,18%), 3 respondenti s vyšším odborným vzděláním (3,333%) a 9 respondentů s vysokoškolským vzděláním (50%).

Možnost ne vybralo celkem 9 respondentů se základním vzděláním (42,86%), 5 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (45,46%), 13 respondentů s úplným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (29,55%), 3 respondenti s vyšším odborným vzděláním (33,33%) a 4 respondentů s vysokoškolským vzděláním (26,67%).

Pro možnost nevím bylo celkem 7 respondentů se základním vzděláním (33,33%), 6 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (54,55%), 12 respondentů s úplným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (27,27%), 3 respondenti s vyšším odborným vzděláním (33,33%) a 2 respondenti s vysokoškolským vzděláním (13,33%).

OTÁZKA Č. 3

Tabulka č. 4: Informovanost o pojmu okolnost vylučující protiprávnost z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
Ano	5	23,81%	0	0%	19	43,18%	3	33,333%	9	50%
Ne	9	42,86%	5	45,46%	13	29,55%	3	33,333%	4	26,67%
Nevím	7	33,33%	6	54,55%	12	27,27%	3	33,333%	2	13,33%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 4: Pokud ano, kde?

Tato otázka navazovala na otázku předchozí. Týkala se tedy jen dotázaných, kteří v otázce číslo 3 vybrali možnost ano. Přesněji se jednalo o XX osob z celkového počtu dotazovaných. Z výsledků předchozí otázky je zjevné o kolik šlo žen a mužů, blíže pak šetření ukázalo, kolik osob na tuto otázku odpovědělo z hlediska kategorií nejvyššího dosaženého vzdělání.

Jedná se o jedinou otevřenou otázku v celém dotazníku. Zde měli respondenti možnost uvést slovně, v maximálním počtu 250 znaků, svou odpověď se situací či místem, kde se setkali s daným pojmem.

Odpovědi se často shodovaly, nejčastější odpovědí dotazovaných byla: „Ve škole“, takto odpovědělo celkem 10 dotazovaných. Další častá odpověď, která se v dotazníku od dotazovaných objevila, byla: „Škola“, takto odpovědělo 6 respondentů. Dalšími získanými informacemi byly již jednotlivé odpovědi, tedy takové, které se s jinými odpověďmi přesně slovně neshodovaly. Jednalo se o tyto: „Střední škola“, „Ve škole během TP“, „Během hodiny trestního práva“, „Za mé praxe v advokátní kanceláři coby zapisovatelka paní advokátky“, „Ve škole a v práci“, „Vysvětlovala mi to přítelkyně“, „Výuka trestního práva na vysoké škole. Zaměstnání ve veřejné správě.“, „Na přednášce ve škole.“, „Policie ČR“, „V předmětu Právo na škole“, „Ve škole, v tisku“, „Výuka trestního práva na vysoké škole. Zaměstnání ve veřejné správě.“, „zaměstnání“, „V situaci nutné obrany a krajní nouze“, „Při výuce trestního práva s paní učitelkou Linhartovou :)“, „Ve škole, v médiích“, „V knihách, v médiích“, „V médiích“, „V časopise.“, „Při výuce trestního práva“.

Ačkoliv se většina odpovědí přesně slovně neshoduje, jejich význam je u velkého množství téměř stejný. Největší povědomí o daném tématu se dotazovaným dostalo ve škole, u 16 z celkového počtu 36. 7 respondentů uvedlo přesně výuku trestního práva.

Dalším poměrně častým aspektem, který na dotazované osoby působil, byla média, ať už formou časopisů, knih, jiného tisku nebo jinou, blíže neuvedenou formou medií.

Celkem 5 dotazovaných uvedlo, že se s tímto pojmem setkalo v zaměstnání nebo během praxe. Z tohoto lze usuzovat, že se osoby pohybují v oboru, který je s nutnou obranou blízce spjat. Tyto osoby by tedy měli být o této problematice poučeni a srozuměny.

Jedna z dotazovaných osob uvedla i odpověď, že tuto problematiku mu vysvětlovala přítelkyně, z odpovědi však není jasné, zda zmiňovaná přítelkyně přichází do styku s danou problematikou v rámci zaměstnání, praxe, školy, či je s ní jen určitým způsobem seznámena.

Předposlední samostatnou odpovědí, která se v šetření vyskytla, byla: „Policie ČR“, zde není zjevné, zda je respondent u policie zaměstnán nebo se s pojmem setkal v rámci policie ČR jiným způsobem.

Poslední, samostatně uvedenou odpovědí, byla: „V situaci nutné obrany a krajní nouze“. V tomto případě je zjevné, že tento respondent nejspíše bude mít ponětí o daných pojmech a bude s nimi velmi blízce seznámen.

Otázka číslo 5: Víte, co znamená nutná obrana?

- Ano
- Ne

Otázka číslo 5 byla zaměřena na informovanost a znalost odpovídajících. Tato část dotazníku se snažila zjistit, zda má široká veřejnost povědomí o nutné obraně. Opět byla možnost výběru ze dvou různých odpovědí.

Z celkového počtu dotázaných respondentů (100) vybralo možnost ano celkem 87 osob. V procentuálních hodnotách jde o 87% dotázaných.

Pro možnost ne bylo pouhých 13 dotazovaných, přičemž se jedná o pouhých 13%.

Z hlediska pohlaví na tuto otázku odpovědělo možností ano 59 žen a 28 mužů. U žen se tak jedná o 84,29% a u mužů o 93,33%.

Odpovědí ne odpovědělo 11 žen, zde se jedná o 15,71%. Z hlediska mužů bylo pro tuto odpověď celkem 2 respondenti, tedy 6,67%.

OTÁZKA Č. 5

Tabulka č. 5: Informovanost o pojmu nutná obrana z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Ano	59	84,29%	28	93,33%
Ne	11	15,71%	2	6,67%

Vlastní zpracování

Jestliže se šetření u této otázky zaměří na skupiny respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání, dostane se výsledku, že pro odpověď ano bylo 14 respondentů s nejvyšším dosaženým základním vzděláním, což činí 66,67%. Jedinci s nejvyšším dosaženým středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem vybrali odpověď ano v počtu 9 (81,82%), 41 respondentů s dokončeným úplným středoškolským vzděláním vybralo tuto možnost (93,18%), dále pak tuto odpověď vybralo 9 dotazovaných ze skupiny osob s dokončenou vyšší odbornou školou (100%). Poslední kategorií jsou dotazované osoby s dokončenou vysokou školou, pro tuto odpověď zde bylo 14 osob (93,33%).

Naopak pro odpověď ne bylo 7 osob s nejvyšším základním vzděláním (33,33%), 2 dotazovaní s dokončeným středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (18,18%), 3 osoby s dokončeným úplným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (6,82%), pouze 1 dotazovaný z kategorie dokončeného vysokoškolského vzdělání odpověděl ne (6,67%).

Nikdo z respondentů s dokončenou vyšší odbornou školou na tuto otázku neodpověděl odpovědí ne (0%).

OTÁZKA Č. 5

Tabulka č. 6: Informovanost o pojmu nutná obrana z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
Ano	14	66,67%	9	81,82%	41	93,18%	9	100%	14	93,33%
Ne	7	33,33%	2	18,18%	3	6,82%	0	0%	1	6,67%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 6: Domníváte se, že nutná obrana je totožný pojem jako sebeobrana?

- Ano
- Ne
- Nevím

Tato otázka byla opět, jako předchozí, zaměřena na znalosti široké veřejnosti. Sledovala, zda jsou respondenti řádně informováni a schopni rozeznat rozdíl mezi pojmy nutná obrana a sebeobrana.

Zde bylo na výběr ze tří možných odpovědí, přesněji z možností ano, ne a nejsem s jistý/á.

Z všeobecného hlediska bylo pro odpověď ano celkem 21 osob, což činí 21%. Možnost ne vybralo 68 respondentů, tedy celých 68%, a zbylých 11 odpovědělo neví, 11%.

Díky této otázce je zcela zřejmé, že je široká veřejnost schopna od sebe rozlišit pojmy nutná obrana a sebeobrana.

Jestliže se průzkum zaměřil čistě na rozdíl mezi ženami a muži, zjistilo se, že na tuto otázku odpovědělo možností ano překvapivě 17 žen (24,28%) a 4 muži (13,33%).

Odpověď ne vybralo 46 žen (65,72%) a celkem 22 mužů (73,34%). Což tvoří již okem viditelnou převahu.

Poslední možnou odpovědí byla možnost neví. Pro tu bylo zbylých 7 žen (10%) a opět, jako v možnosti ano, 4 muži (13,33%).

OTÁZKA Č. 6

Tabulka č. 7: Informovanost o odlišnosti pojmů nutná obrana a sebeobrana z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Ano	17	24,28%	4	13,33%
Ne	46	65,72%	22	73,34%
Nevím	7	10%	4	13,33%

Vlastní zpracování

Pro úplnost průzkumu šesté otázky bylo nutné se zaměřit i na kategorie rozdělené podle nejvyššího dosaženého vzdělání.

Zde možnost ano vybralo 7 respondentů s nejvyšším dosaženým základním vzděláním (33,33%), 4 respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (36,36%), pouhých 6 osob s úplným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (13,64%), 2 respondenti s dokončeným vyšším odborným vzděláním (22,22%) a jen 2 dotázaní z kategorie osob s vysokoškolským vzděláním (13,33%).

Odpověď ne byla opět nejčastěji vybíranou. Pro tuto možnost bylo 13 respondentů s dokončeným základním vzděláním (61,91%), 5 osob se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (45,46%), celkem 33 respondentů s úplným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (75%), 6 odpovídajících s dokončeným vyšším odborným vzděláním (66,67%) a 11 osob s vysokoškolským vzděláním (73,34%).

Poslední nabízenou možností byla odpověď nevím, pro tuto odpověď se rozhodl 1 respondent se základním vzděláním (4,76%), dále pak 2 respondenti s dokončeným středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (18,18%), 5 osob s úplným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (11,36%), 1 dotázaný s vyšším odborným vzděláním (11,11%) a celkem 2 respondenti s vysokoškolským vzděláním (13,33%).

OTÁZKA Č. 6

Tabulka č. 8: Informovanost o odlišnostech pojmů nutná obrana a sebeobrana z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
	7	33,33%	4	36,36%	6	13,64%	2	22,22%	2	13,33%
Ano	7	33,33%	4	36,36%	6	13,64%	2	22,22%	2	13,33%
Ne	13	61,91%	5	45,46%	33	75%	6	66,67%	11	73,34%
Nevím	1	4,76%	2	18,18%	5	11,36%	1	11,11%	2	13,33%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 7: Domníváte se, že rozumíte významu pojmu nutná obrana podle znění níže přiloženého paragrafu?

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

Sedmá otázka zařazena do dotazníku sledovala, zda je široká veřejnost schopna porozumět pojmu nutná obrana dle přiloženého, přesně citovaného paragrafu.

Zde odpovědělo celkem 63 respondentů možností ano (63%), 5 respondentů odpovědí ne (5%) a možnost nejsem si jistý/á vybralo 32 osob (32%).

Pokud se šetření zaměřilo pouze na skupiny vytvořené podle pohlaví, zde možnost ano vybralo neuvěřitelných 45 žen (64,29%) a 18 mužů (60%).

Odpověď ne byla vybrána malým počtem respondentů, ať už ve skupině žen, tak i mužů. Tuto možnost vybrali pouze 3 ženy (4,29%) a 2 muži (6,67%).

Poslední nabízenou možností byla odpověď nejsem si jistý/á. Pro tuto možnost se rozhodlo 22 žen (31,43%) a 10 mužů (33,33%).

OTÁZKA Č. 7

Tabulka č. 9: Porozumění paragrafu číslo 29 z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Ano	45	64,29%	18	60%
Ne	3	4,29%	2	6,67%
Nejsem si jistý/á	22	31,43%	10	33,33%

Vlastní zpracování

Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání se pomocí získaných výsledků podařilo zjistit, že možnost ano vybralo 8 osob se základním vzděláním (38,10%), 6 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (54,55%), celkem 33 osob se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (75%), 4 respondenti s vyšší odbornou školou (44,44%) a 12 osob s vysokoškolským vzděláním (80%).

Možnost ne vybrali 2 respondenti se základním vzděláním (9,52%) a 3 respondenti s dokončeným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (6,82%). Zbylé skupiny možnost ne nevybralo.

Poslední nabízenou odpovědí bylo „nejsem si jistý/á“. Zde byla možnost vybrána celkem 11 respondenti s dokončeným základním vzděláním (52,38%), 5 respondenty se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (45,45%), 8 respondenty s dokončeným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (18,18%), 5 dotazovanými ze skupiny osob s vyšším odborným vzděláním (55,56%) a 3 respondenty s vysokoškolským vzděláním (20%).

OTÁZKA Č. 7

Tabulka č. 10: Porozumění paragrafu číslo 29 z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
Ano	8	38,10%	6	54,55%	33	75%	4	44,44%	12	80%
Ne	2	9,52%	0	0%	3	6,82%	0	0%	0	0%
Nejsem si jistý/á	11	52,38%	5	45,45%	8	18,18%	5	55,56%	3	20%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 8: Víte, co znamená krajní nouze?

- Ano
- Ne

Cílem této otázky bylo zjištění, zda veřejnost ví, co znamená pojem krajní nouze. Na výběr bylo z 2 odpovědí, přesněji ano a ne. Možnost ano vybralo neuvěřitelných 84 respondentů (84%), přičemž odpověď ne pouhých 16 (16%).

Z pohledu pohlaví se odpovědi z procentuálního hlediska téměř nelišily. Ženy i muži odpovídali téměř stejně, odpověď ano vybralo 60 žen (85,71%) a 24 mužů (80%).

Možnost nebyla vybrána téměř minimálně. Ve skupině žen se jednalo o 10 respondentů (14,29%) a ve skupině mužů o 6 respondentů (20%).

OTÁZKA Č. 8

Tabulka č. 11: Informovanost o pojmu krajní nouze z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Ano	60	85,71%	24	80%
Ne	10	14,29%	6	20%

Vlastní zpracování

Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání odpověď ano vybralo 14 respondentů se základním vzděláním (66,67%), 8 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (72,73%), celkem 39 osob s úplným středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (88,64%), 9 respondentů s dokončeným vyšším odborným vzděláním (100%) a 14 osob s vysokoškolským vzděláním (93,33%).

Pro možnost ne bylo 7 osob s dokončeným základním vzděláním (33,33%), 3 respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (27,27%), pouze 5 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (11,36%), a 1 respondent s vysokoškolským vzděláním (6,67%). Nikdo z dotazovaných ze skupiny osob s dokončeným vyšším odborným vzděláním možnost ne nevybral (0%)

OTÁZKA Č. 8

Tabulka č. 12: Informovanost o pojmu krajní nouze z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
Ano	14	66,67%	8	72,73%	39	88,64%	9	100%	14	93,33%
Ne	7	33,33%	3	27,27%	5	11,36%	0	0%	1	6,67%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 9: Domníváte se, že rozumíte významu pojmu krajní nouze podle znění níže přiloženého paragrafu?

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

Otázka zkoumala, stejně jako otázka číslo 7 (viz strana 44), zda respondenti rozumí významu pojmu krajní nouze podle přiloženého paragrafu. U otázky bylo na výběr z 3 možných odpovědí. Možnost ano vybralo z celkového počtu respondentů 60 osob (60%), možnost ne překvapivě pouhých 5 osob (5%) a poslední možnost, tedy nejsem si jistý/á 35 osob (35%).

Z hlediska pohlaví možnost ano vybralo 43 žen (61,43%) a 17 mužů (56,67%).

Odpověď ne nebyla příliš častá, ze skupiny respondentů ženského pohlaví tuto možnost vybrali pouze 2 respondenti (2,86%), ze skupiny osob mužského pohlaví se jednalo o 3 respondenty (10%).

Častěji vybíranou možností byla možnost nejsem si jistý/á, takto odpovědělo 25 žen (35,71%) a 10 mužů (33,33%).

OTÁZKA Č. 9

Tabulka č. 13: Porozumění paragrafu číslo 28 z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Ano	43	61,43%	17	56,67%
Ne	2	2,86%	3	10%
Nejsem si jistý/á	25	35,71%	10	33,33%

Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání bylo pro první nabízenou možnost, tedy ano, 8 respondentů se základním vzděláním (38,10%), 4 osoby se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (36,36%), 29 osob se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (65,91%), 6 respondentů ze skupiny osob s dokončeným vyšším odborným vzděláním (66,67%) a 13 respondentů s dokončeným vysokoškolským vzděláním (86,67%).

Odpověď ne byla vybrána pouze respondenty z 2 skupin. Jedná se o 4 respondenty se základním vzděláním (19,05%) a 1 respondenta se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (2,27%).

Možnost nejsem si jistý/á byla častěji vybrána, než předešlá nabízená možnost. Celkem ji zvolilo 9 respondentů se základním vzděláním (42,86%), 7 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (63,64%), 14 osob se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (31,82%), 3 osoby s vyšším odborným vzděláním (33,33%) a pouze 2 osoby s vysokoškolským vzděláním (13,33%).

OTÁZKA Č. 9

Tabulka č. 14: Porozumění paragrafu číslo 28 z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
Ano	8	38,10%	4	36,36%	29	65,91%	6	66,67%	13	86,67%
Ne	4	19,05%	0	0%	1	2,27%	0	0%	0	0%
Nejsem si jistý/á	9	42,86%	7	63,64%	14	31,82%	3	33,33%	2	13,33%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 10: Domníváte se, že by veřejnost měla být informována o tom, kdy a jakým způsobem může bránit svá práva?

- Ano
- Ne
- Nevím

Tato otázka měla za cíl zjistit, zda se respondenti domnívají, že by měla být široká veřejnost informována o tom, kdy a jakým způsobem může bránit svá práva.

Z celkového počtu respondentů celkem 95 uvedlo, že ano (95%), 3 respondenti uvedli odpověď ne (3%) a pouze 2 respondenti uvedli, že neví (2%).

Jestliže se šetření blíže zaměří na odpovědi čistě jen žen a mužů, zde odpověď ano vybralo neuvěřitelných 68 žen (97,14%) a 27 mužů (90%).

Druhou nabízenou možnost vybrala pouze 1 žena (1,43%) a 2 respondenti mužského pohlaví (6,67%).

Nejméně častou odpovědí byla odpověď neví. Ta byla vybrána 1 ženou (1,43%) a 1 mužem (3,33%).

OTÁZKA Č. 10

Tabulka č. 15: Možnost informovanosti veřejnosti o způsobech obrany práv z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Ano	68	97,14%	27	90%
Ne	1	1,43%	2	6,67%
Nevím	1	1,43%	1	3,33%

Vlastní zpracování

Obdobné výsledky, jako u předešlého rozdělení ženských a mužských respondentů, jsou i u respondentů rozdělených do kategorií podle nejvyššího dosaženého vzdělání.

Možnost ano vybralo celkem 19 respondentů se základním vzděláním (90,48%), všech 11 respondentů s dokončeným středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (100%), 43 osob se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (97,73%), všichni respondenti s vyšším odborným vzděláním (100%) a 13 respondentů s vysokoškolským vzděláním (86,67%).

Druhou nabízenou možnost vybrali pouze respondenti z 3 skupin, jednalo se o 1 respondenta se základním vzděláním (4,76%), 1 respondenta se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (2,27%) a opět 1 respondenta s vysokoškolským vzděláním (6,67%).

Odpověď ne vybrali respondenti z 2 skupin. 1 respondent s dokončeným základním vzděláním (4,76%) a 1 respondent s vysokoškolským vzděláním (6,67%).

OTÁZKA Č. 10

Tabulka č. 16: Možnost informovanosti veřejnosti o způsobech obrany práv z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
Ano	19	90,48%	11	100%	43	97,73%	9	100%	13	86,67%
Ne	1	4,76%	0	0%	1	2,27%	0	0%	1	6,67%
Nevím	1	4,76%	0	0%	0	0%	0	0%	1	6,67%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 11: Domníváte se, že by se měli takové znalosti učit ve školách (např. občanská výchova)?

- Ano
- Ne
- Nevím

Šetření se otázkou číslo 11 zaměřilo na to, zda se respondenti domnívají, že by se znalosti o tom, jak bránit svá práva, měly vyučovat na školách. Na výběr bylo z 3 nabízených možností, jednalo se o možnost ano, ne a nevím. 91 respondentů bylo pro odpověď ano (91%), 4 respondenti vybrali možnost ne (4%) a zbylých 5 respondentů odpovědělo možností ne (5%).

Jestliže se šetření zaměřilo na skupiny rozdělené podle pohlaví, tak pro odpověď ano bylo 68 žen (97,14%) a 23 mužů (76,67%).

Nejméně častou odpovědí byla možnost ne, takto odpověděla 1 žena (1,43%) a 3 muži (10%).

Poslední nabízenou možností byla odpověď ne. Tu vybrala 1 žena (1,43%) a celkem 4 muži (13,33%).

OTÁZKA Č. 11

Tabulka č. 17: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Ano	68	97,14%	23	76,67%
Ne	1	1,43%	3	10%
Nevím	1	1,43%	4	13,33%

Vlastní zpracování

Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání bylo pro odpověď ano 19 respondentů se základním vzděláním (90,48%), 10 osob se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (90,91%), 41 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (93,18%), 8 respondentů s vyšším odborným vzděláním (88,89%) a 13 osob s vysokoškolským vzděláním (86,67%).

Druhou nabízenou možnost vybrali respondenti z 3 skupin. Jednalo se o 1 respondenta se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (9,09%), 2 respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (4,55%) a 1 respondenta s vysokoškolským vzděláním (6,67%).

Odpověď nevím vybrali 2 respondenti se základním vzděláním (9,52%), 1 respondent se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (2,27%), 1 osoba s vyšším odborným vzděláním (11,11%) a 1 osoba s vysokoškolským vzděláním (6,67%).

OTÁZKA Č. 11

Tabulka č. 18: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
Ano	9	90,48%	10	90,91%	41	93,18%	8	88,89%	13	86,67%
Ne	0	0%	1	9,09%	2	4,55%	0	0%	1	6,67%
Nevím	2	9,52%	0	0%	1	2,27%	1	11,11%	1	6,67%

Vlastní zpracování

Otázka číslo 12: Pokud jste v předešlé otázce odpověděl/a ano, domníváte se, že by se tyto znalosti měly učit již na základních nebo až na středních školách?

- Základní škola
- Střední škola
- Nevím

Poslední otázka byla úzce spojena s otázkou předešlou a týkala se pouze respondentů, kteří v předešlé otázce vybrali možnost ano. Tato otázka měla za cíl zjistit, zda se respondenti domnívají, že by se tyto znalosti měly vyučovat na základních nebo středních školách. Pro základní školu se přiklonilo 45 respondentů (45%), pro střední školu bylo 47 respondentů (47%) a poslední nabízenou možnost, tedy nevím, vybrali 2 respondenti (2%).

Z hlediska žen a mužů se jednalo o téměř vyrovnané odpovědi. Možnost základní škola vybralo 35 žen (51,47%) a 10 mužů (43,48%).

33 žen (48,53%) a 14 mužů (60,87%) vybralo druhou nabízenou možnost, tedy střední školu.

Pouze 2 muži uvedli možnost nevím, v procentuálních hodnotách se tedy jednalo o 8,70%.

OTÁZKA Č. 12

Tabulka č. 19: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska pohlaví

	Ženy		Muži	
Základní škola	35	51,47%	10	43,48%
Střední škola	33	48,53%	14	60,87%
Nevím	0	0%	2	8,70%

Vlastní zpracování

Jestliže šetření bude posuzovat odpovědi podle kategorií respondentů dle nejvyššího dosaženého vzdělání, zjistí se, že možnost základní škola vybralo 12 respondentů se základním vzděláním (57,14%), 3 respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (30%), 21 osob se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (50%), 5 osob s vyšším odborným vzděláním (55,56%) a 4 respondenti s vysokoškolským vzděláním (30,77%).

8 osob se základním vzděláním bylo pro možnost střední škola (38,10%). Pro tuto možnost bylo i 7 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem (70%), 21 respondentů se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (50%), 4 respondenti s vyšším odborným vzděláním (44,44%) a 7 osob s vysokoškolským vzděláním (53,85%).

Možnost nevím vybrali respondenti z 2 skupin, 1 respondent se základním vzděláním (4,76%) a 2 respondenti s vysokoškolským vzděláním (15,38%).

OTÁZKA Č. 12

Tabulka č. 20: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska dosaženého vzdělání

	Základní vzdělání		Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem		Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou		Vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské vzdělání	
Základní škola	12	57,14%	3	30%	21	50%	5	55,56%	4	30,77%
Střední škola	8	38,10%	7	70%	21	50%	4	44,44%	7	53,85%
Nevím	1	4,76%	0	0%	0	0%	0	0%	2	15,38%

Vlastní zpracování

6.4 Shrnutí šetření

Zjištěné výsledky dotazníkového šetření udávají, že se respondenti spíše neseťkali s pojmem okolnost vylučující protiprávnost. Pokud už však odpověděli, že se s tímto pojmem vědomě setkali, nejčastěji uvedli, že to bylo v rámci vzdělávání.

V případě informovanosti z hlediska pohlaví byla více informovaná skupina ženského pohlaví. V případě pak nejvyššího dosaženého vzdělání se jednalo o skupinu osob s vysokoškolským vzděláním. Naopak nejméně seznámenou skupinou s tímto pojmem je skupina osob s nejvyšším dosaženým středoškolským vzděláním zakončené výučním listem.

Překvapivě ale respondenti odpovídali v části dotazníkového šetření, které bylo zaměřené na pojmy nutná obrana a krajní nouze, jakožto vybrané okolnosti vylučující protiprávnost.

Většina dotazovaných respondentů uvedlo, že ví, co znamená pojem nutná obrana, ačkoliv v předešlé části dotazníku zabývající se pojmem okolnost vylučující protiprávnost, uvedli, že se s pojmem spíše neseťkali.

Zde byla více informovanou skupinou ta, která byla mužského pohlaví. Nejvíce informovanou skupinou, dle nejvyššího dosaženého vzdělání, byla skupina osob s vyšším odborným vzděláním. Na druhou stranu nejméně znalou skupinou ohledně této problematiky, byli osoby se základním vzděláním.

Navazující otázka dotazníku byla, zda se respondenti domnívají, že sebeobrana je stejný pojem jako nutná obrana. Zde respondenti častěji uváděli, že není a tím podpořili skutečnost, že pojmu nutná obrana skutečně spíše rozumí. Skupina respondentů mužského pohlaví častěji uvedla správnou odpověď. Nejznalejší skupinou respondentů v případě nejvyššího dosaženého vzdělání byla skupina osob se středoškolským vzděláním zakončené maturitní zkouškou, naopak nejméně znalou byla skupina respondentů se středoškolským vzděláním zakončené výučním listem.

U krajní nouze se jednalo o obdobné výsledky. Většina respondentů uváděla, že pojem znají a ví, co znamená. Tentokrát byla opět více znalou skupinou respondentů podle pohlaví ta mužská. Stejného výsledku, jako v otázce o nutné obraně, se šetření dostalo i z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání. I zde byli nejznalejší respondenti ze skupiny osob s vyšším odborným vzděláním a nejméně znalou skupinou respondentů se základním vzděláním.

Další část dotazníkového šetření byla úzce propojena s předchozí, zaměřující se na pojmy nutná obrana a krajní nouze. Zde se šetření snažilo zjistit, zda jsou respondenti schopni pochopit význam pojmu podle přiloženého paragrafu.

U citovaného paragrafu nutné obrany více respondentů uvedlo možnost, že paragrafu rozumí, ale poměrně velká část odpověděla možností „Nejsem si jistý/á“.

Možnost značící, že paragrafu rozumí, vybralo více respondentů ženského pohlaví. Z hlediska vzdělání uvedlo tuto možnost nejvíce respondentů s vysokoškolským vzděláním. Naopak skupina respondentů se středoškolským vzděláním zakončené výučním listem tuto možnost vybrali nejméně a nejčastěji uváděli, že si spíše nejsou jisti.

Totožných výsledků se nám dostalo i v případě porozumění paragrafu krajní nouze.

Poslední část dotazníkového šetření, která obsahovala 3 otázky, se zaměřila na subjektivní názory dotazovaných. Zde mělo šetření za cíl zjistit, zda se respondenti domnívají, že by široká veřejnost měla být o těchto pojmech více informována, tedy o skutečnostech, jak chránit svá práva.

Zde byla valná většina pro odpověď „Ano“. Pro tento názor se však přiklonilo více respondentů ženského pohlaví. Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání byly 2 skupiny 100% rozhodnuty pro odpověď „Ano“. Jednalo se skupinu respondentů se středoškolským vzděláním zakončené výučním listem a skupinu respondentů s vyšším odborným vzděláním.

Následující otázka se zaměřila spíše na určitou část předávání informací o okolnostech vylučující protiprávnost. Zde se šetření snažilo zjistit, zda se dotazovaní domnívají, že by se takovéto informace a znalosti měly předávat formou vzdělávání na školách. Značná část respondentů uvedla, že by znalosti do výuky zahrnuly. Viditelně více žen, než mužů se přiklonilo pro tuto možnost. Skupiny rozdělené podle nejvyššího dosaženého vzdělání se vcelku shodovaly, ale nejvíce nakloněnou skupinou pro tuto možnost byla skupina respondentů se středoškolským vzděláním zakončené maturitní zkouškou.

Poslední otázkou celého dotazníku navazovala na předešlou a týkala se pouze respondentů, kteří v předešlé otázce uvedli možnost „Ano“. Snažila se zjistit, na které ze škol si respondenti myslí, že by bylo vhodnější znalosti studentům předávat. Dotazovaní měli možnost vybrat z možností „Základní škola“, „Střední škola“ a „Nevím“. Odpovědi u základní školy i střední školy byly téměř vyrovnané.

Ženy vybraly spíše možnost základní školy, na rozdíl od mužů, kteří se přiklonili spíše k možnosti „Střední škola“.

Respondenti se základním vzděláním a respondenti s vyšším odborným vzděláním se přiklonili spíše k odpovědi „Základní škola. Respondenti se středoškolským vzděláním a respondenti s vysokoškolským vzděláním byli spíše naopak pro možnost „Střední škola. Osoby se středoškolským vzděláním zakončené maturitní zkouškou odpověděli na obě dvě možnosti stejným počtem.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo provést popis a rozbor okolností vylučující protiprávnost, jejich jednotlivých částí, znaků naplňující jednání a rozlišení takových jednání v krajní nouzi a nutné obraně. Těžištěm pak byla komparace v České a Slovenské právní úpravě.

Teoretická část se v několika kapitolách okrajově věnovala základním pojmům, které jsou úzce spjaty s hlavní probíranou problematikou, a bez nichž by nebylo možné se probíranému tématu věnovat.

Druhá, tedy empirická část práce se již věnovala dotazníkovému šetření zaměřeného na vybranou skupinu osob laické veřejnosti a poté výsledkům, které se šetřením získaly. Pomocí šetření se podařilo získat informace o znalostech veřejnosti, která byla rozdělena do celkem 7 kategorií. 2 kategorie se týkaly pohlaví, zbývajících 5 se týkalo nejvyššího dosaženého vzdělání. Zde šetření poukázalo na skutečnost, že veřejnost nemá příliš velké povědomí o pojmu „Okolnost vylučující protiprávnost“, ale překvapivě se značně orientuje v pojmech „Nutná obrana“ a „Krajní nouze“. Další zjištěnou skutečností bylo, že veřejnost si spíše není jista u těchto pojmů, jestliže by se měla řídit pouze přesným zněním paragrafů. Posledním konečným výsledkem šetření bylo získání velkého počtu pozitivních ohlasů v oblasti vyučování znalostí o ochraně práv na školách.

Na dotazníkové šetření odpovědělo 100 respondentů, z čehož je zřejmé, že nelze výsledky šetření zobecnit na celou populaci.

Výsledky získané pomocí průzkumného šetření, jež jsou blíže v práci popsány, by v praxi mohly být využity jako podnět pro začátek důslednějšího a rozšířenějšího předávání všeobecných informací o této problematice široké veřejnosti. Dále pak pro vytvoření dalšího průzkumného, či výzkumného šetření.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. TRÝBOVÁ, Adéla. Okolnosti vylučující protiprávnost. Brno, 2016. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy, katedra občanského práva.
2. ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 11., dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy učební texty
3. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právnický slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009
4. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016
5. BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: multimediální učební text*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012-
6. NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010.,

Elektronické zdroje

1. BURDA, E. Systém okolností vylučujících protiprávnost činu v slovenskom Trestnom zákone a jeho porovnanie s Českou republikou. *Trestněprávní revue*, 2011, ročník 10., č. 2

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beckonline [online]. Nakladatelství C. H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq>
2. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Beck-online [online]. Nakladatelství C. H. Beck. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqgezff6obzfyua>
3. SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zakonypreludi.sk [online]. S-EPI. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>
4. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., Zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: Zakonyprolidi.cz [online]. S-EPI Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>
5. ČESKO. Zákon 219/1999 Sb., Zákon o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: Zakonyprolidi.cz [online]. S-EPI Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>

Seznam zkratek

Tzv - takzvaně

TrZ – trestní zákoník

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1: Pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 39

Tabulka č. 2: Nejvyšší dosažené vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 40

Tabulka č. 3: Informovanost o pojmu okolnost vylučující protiprávnost z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 41

Tabulka č. 4: Informovanost o pojmu okolnost vylučující protiprávnost z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 42

Tabulka č. 5: Informovanost o pojmu nutná obrana z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 45

Tabulka č. 6: Informovanost o pojmu nutná obrana z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 46

Tabulka č. 7: Informovanost o odlišnosti pojmů nutná obrana a sebeobrana z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 47

Tabulka č. 8: Informovanost o odlišnostech pojmů nutná obrana a sebeobrana z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 48

Tabulka č. 9: Porozumění paragrafu číslo 29 z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 49

Tabulka č. 10: Porozumění paragrafu číslo 29 z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 50

Tabulka č. 11: Informovanost o pojmu krajní nouze z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 51

Tabulka č. 12: Informovanost o pojmu krajní nouze z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 52

Tabulka č. 13: Porozumění paragrafu číslo 28 z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 53

Tabulka č. 14: Porozumění paragrafu číslo 28 z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 54

Tabulka č. 15: Možnost informovanosti veřejnosti o způsobech obrany práv z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 55

Tabulka č. 16: Možnost informovanosti veřejnosti o způsobech obrany práv z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 56

Tabulka č. 17: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 57

Tabulka č. 18: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 58

Tabulka č. 19: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska pohlaví (zdroj: vlastní zpracování) strana 59

Tabulka č. 20: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska dosaženého vzdělání (zdroj: vlastní zpracování) strana 60

Přílohy

Příloha I.: Dotazník

Příloha II.: Seznam grafů

Dotazník

Dobrý den,

Obracím se na Vás s žádostí vyplnění krátkého, zcela anonymního dotazníku, který je podkladem pro bakalářskou práci na téma Okolnosti vylučující protiprávnost.

Předem děkuji za Váš čas strávený vyplněním dotazníku.

Pecharová Klára, studentka Vysoké školy evropských a regionálních studií, oboru Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

1. Jste?

- Žena
- Muž

2. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Středoškolské vzdělání zakončené výučním listem
- Úplné středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání

3. Setkal/a jste se někdy s pojmem okolnost vylučující protiprávnost?

- Ano
- Ne
- Nevím

4. Pokud ano, kde?

(Otevřená odpověď)

5. Víte, co znamená nutná obrana?

- Ano
- Ne

6. Domníváte se, že nutná obrana je totožný pojem jako sebeobrana?

- Ano
- Ne
- Nevím

7. Domníváte se, že rozumíte významu pojmu nutná obrana podle znění níže přiloženého paragrafu?

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

8. Víte, co znamená krajní nouze?

- Ano
- Ne

9. Domníváte se, že rozumíte významu pojmu krajní nouze podle znění níže přiloženého paragrafu?

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

10. Domníváte se, že by veřejnost měla být informována o tom, kdy a jakým způsobem může bránit svá práva?

- Ano
- Ne
- Nevím

11. Domníváte se, že by se měli takové znalosti učit ve školách (např. občanská výchova)?

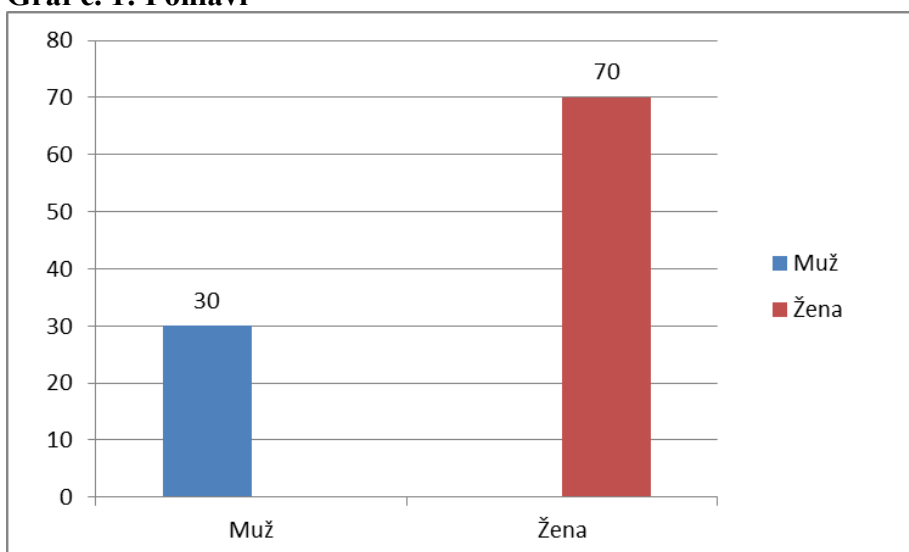
- Ano
- Ne
- Nevím

12. Pokud jste v předešlé otázce odpověděl/a ano, domníváte se, že by se tyto znalosti měli učit již na základních nebo až na středních školách?

- Základní škola
- Střední škola
- Nevím

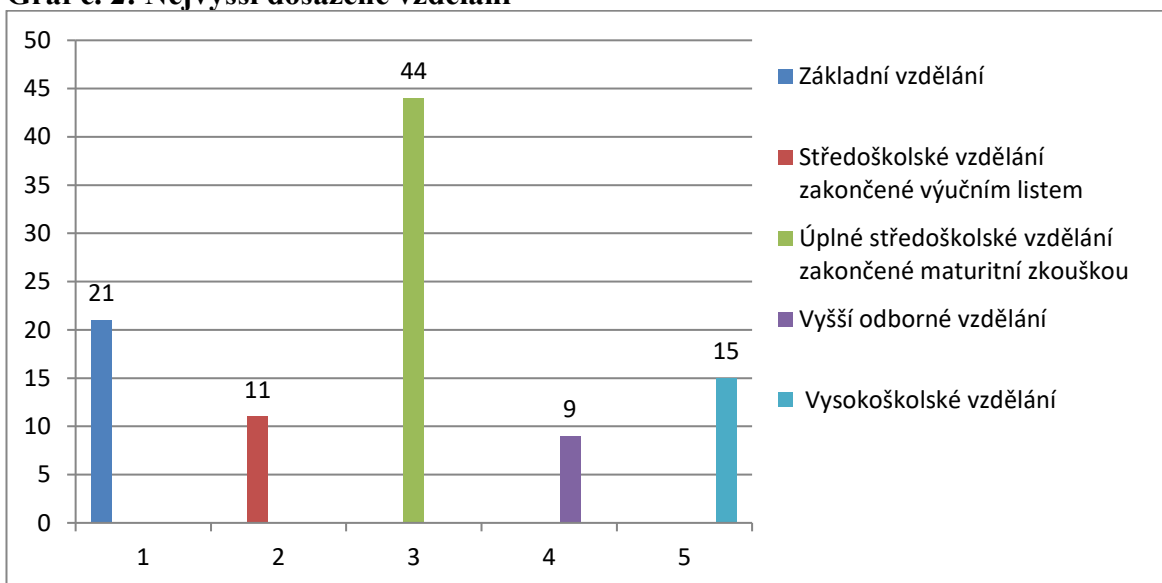
Seznam grafů

Graf č. 1: Pohlaví

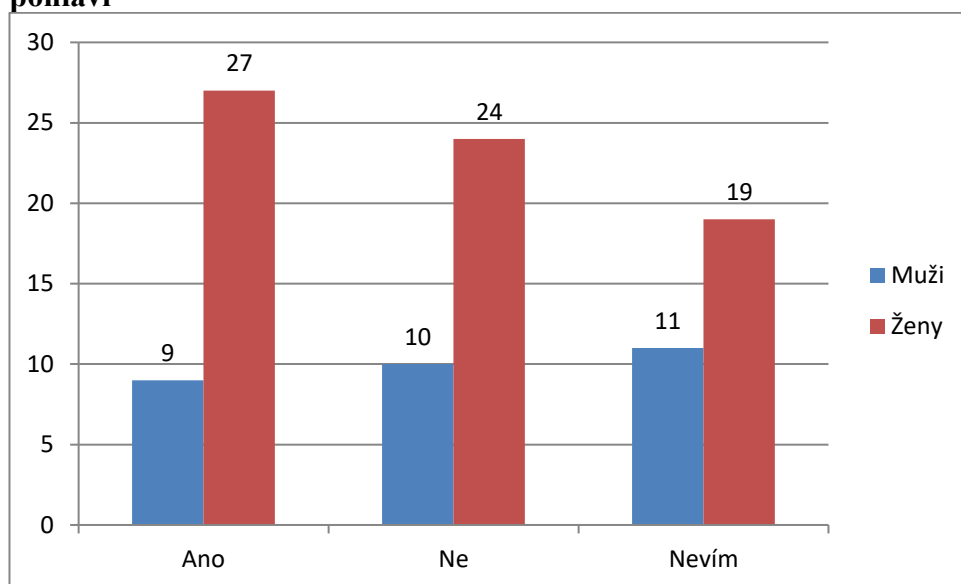
Vlastní zpracování

Graf č. 2: Nejvyšší dosažené vzdělání

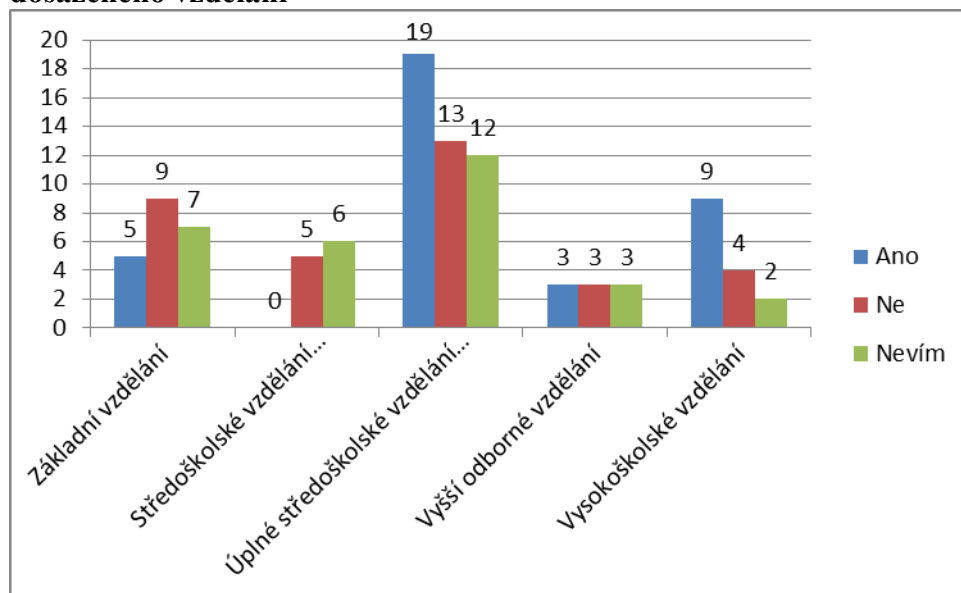
Vlastní zpracování

Graf č. 3: Informovanost o pojmu okolnost vylučující protiprávnost z hlediska pohlaví

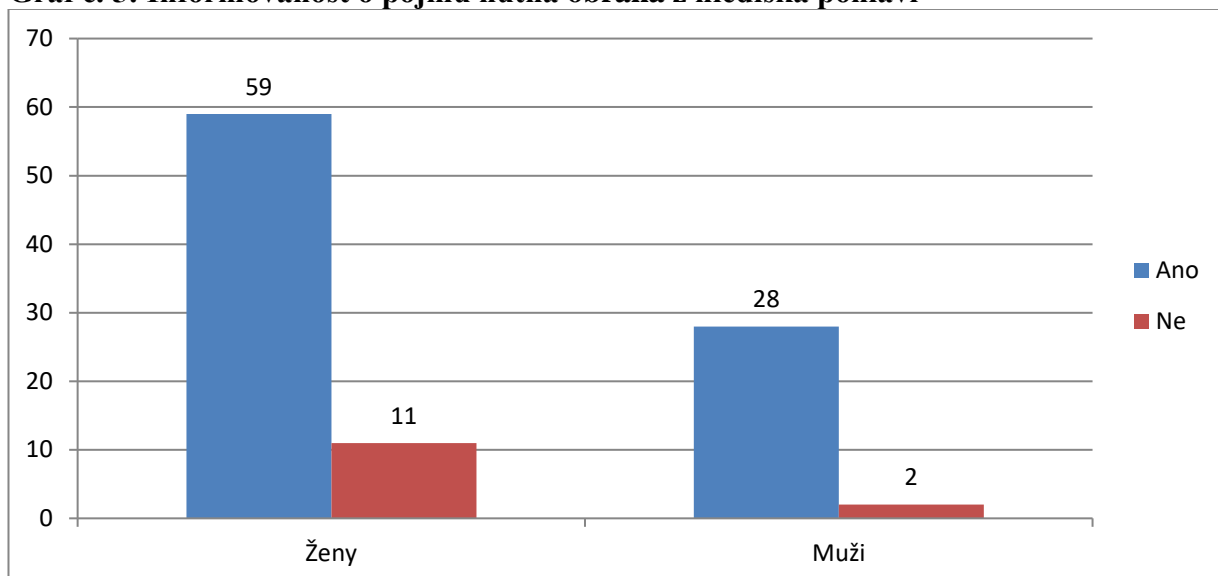
Vlastní zpracování

Graf č. 4: Informovanost o pojmu okolnost vylučující protiprávnost z hlediska dosaženého vzdělání

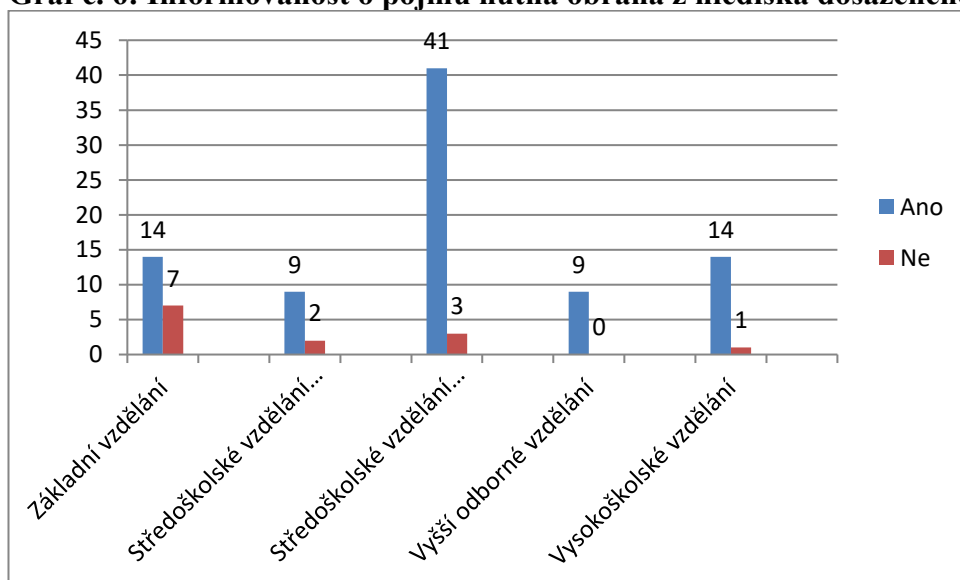
Vlastní zpracování

Graf č. 5: Informovanost o pojmu nutná obrana z hlediska pohlaví

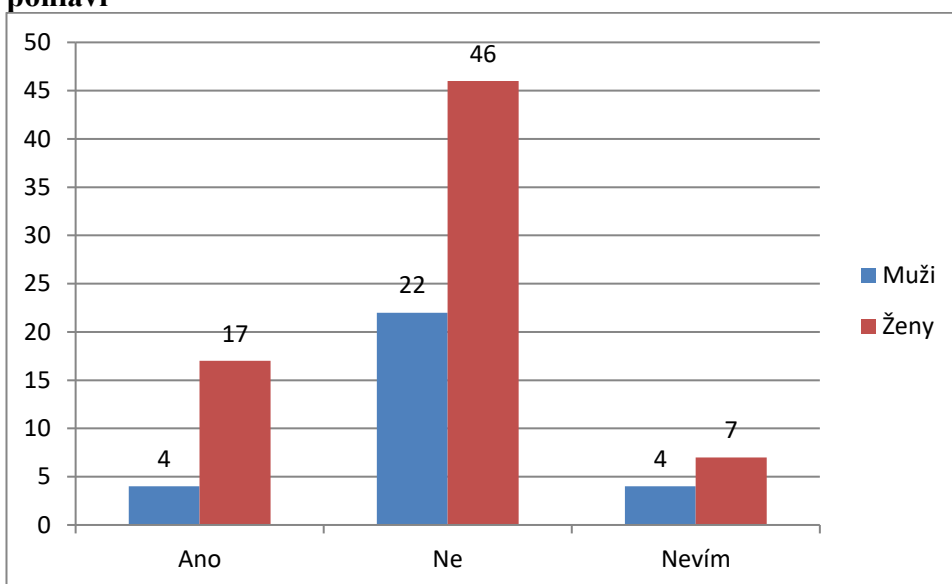
Vlastní zpracování

Graf č. 6: Informovanost o pojmu nutná obrana z hlediska dosaženého vzdělání

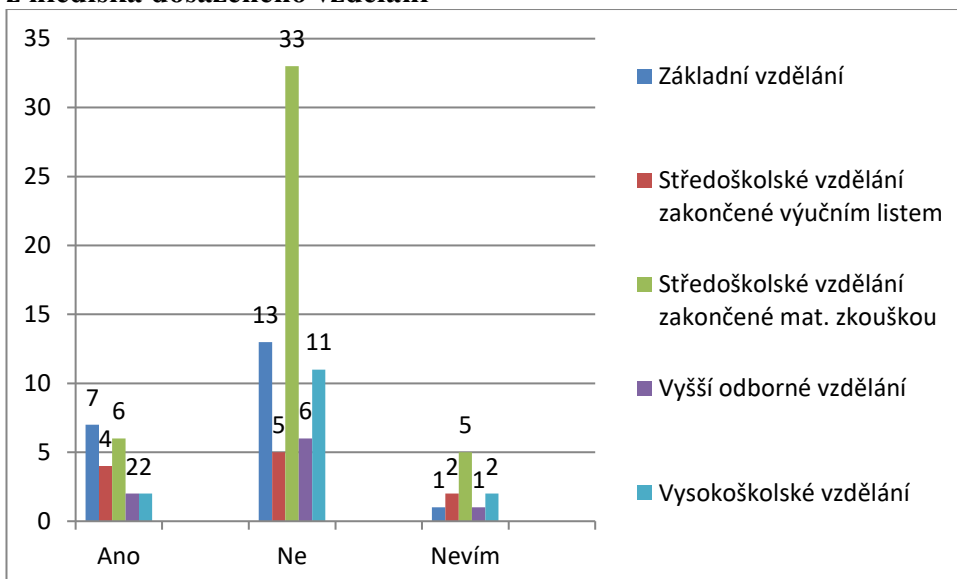
Vlastní zpracování

Graf č. 7: Informovanost o odlišnosti pojmů nutná obrana a sebeobrana z hlediska pohlaví

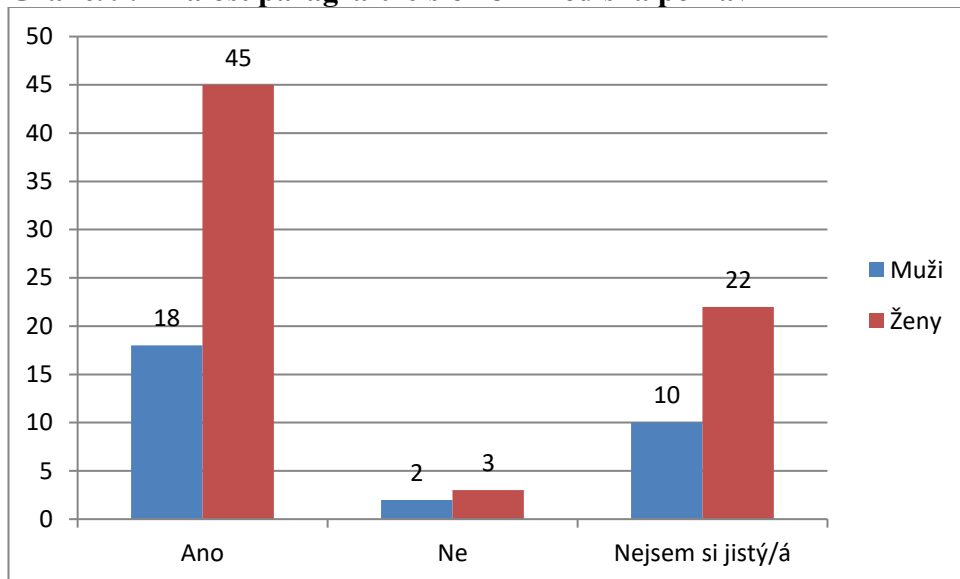
Vlastní zpracování

Graf č. 8: Informovanost o odlišnostech pojmů nutná obrana a sebeobrana z hlediska dosaženého vzdělání

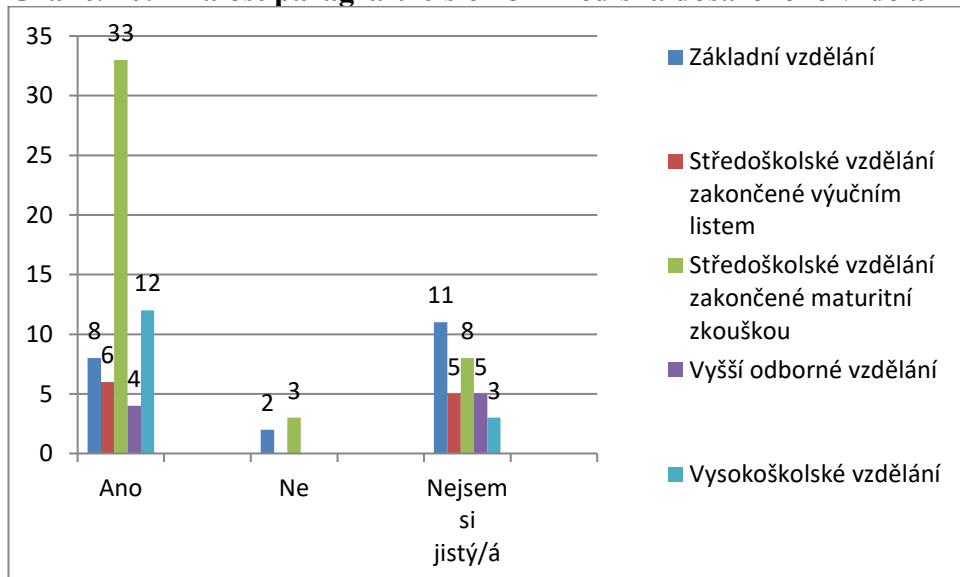
Vlastní zpracování

Graf č. 9: Znalost paragrafu číslo 28 z hlediska pohlaví

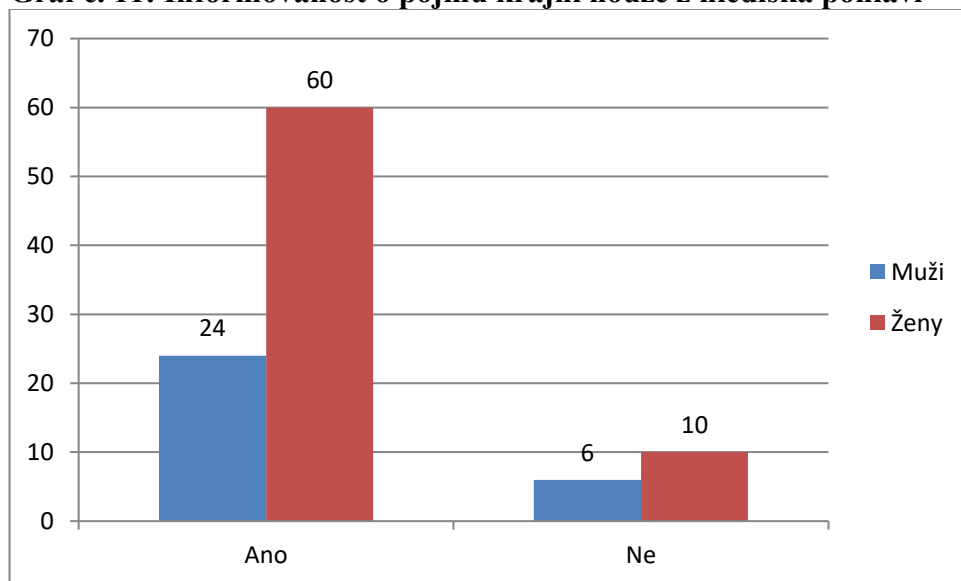
Vlastní zpracování

Graf č. 10: Znalost paragrafu číslo 28 z hlediska dosaženého vzdělání

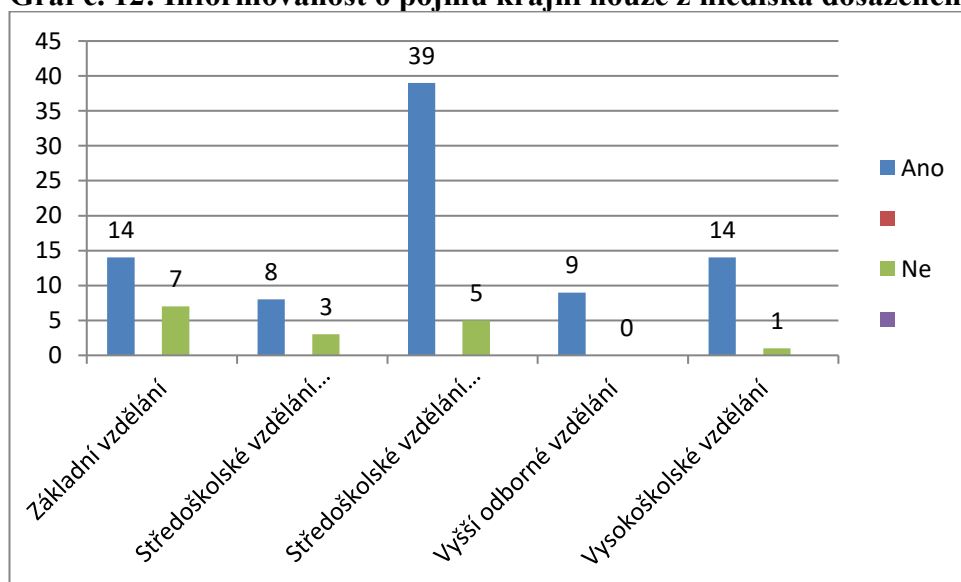
Vlastní zpracování

Graf č. 11: Informovanost o pojmu krajní nouze z hlediska pohlaví

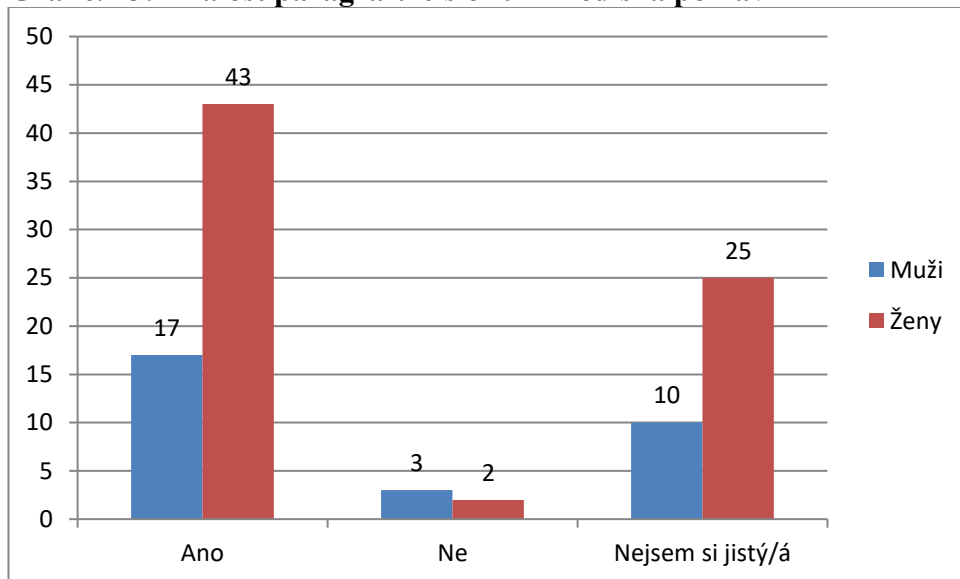
Vlastní zpracování

Graf č. 12: Informovanost o pojmu krajní nouze z hlediska dosaženého vzdělání

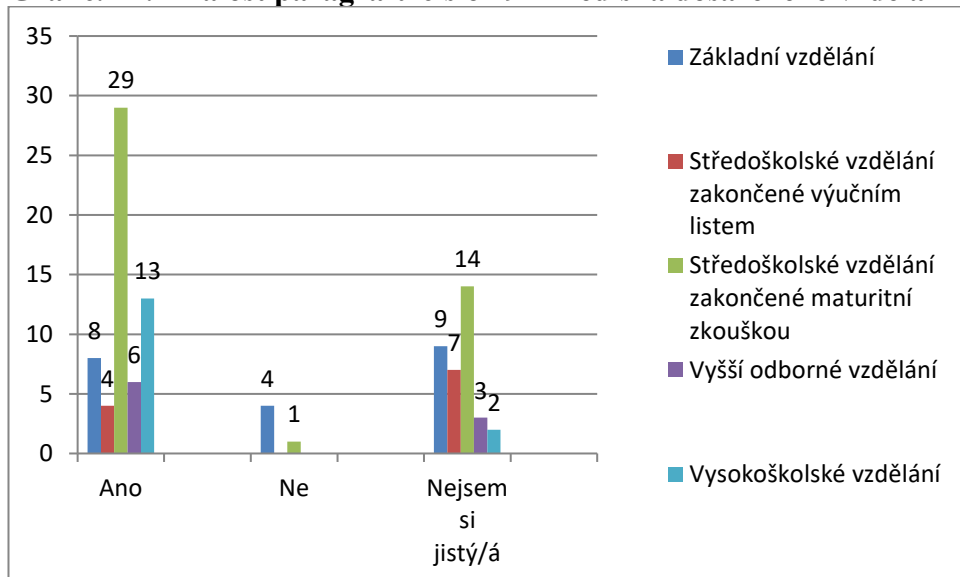
Vlastní zpracování

Graf č. 13: Znalost paragrafu číslo 29 z hlediska pohlaví

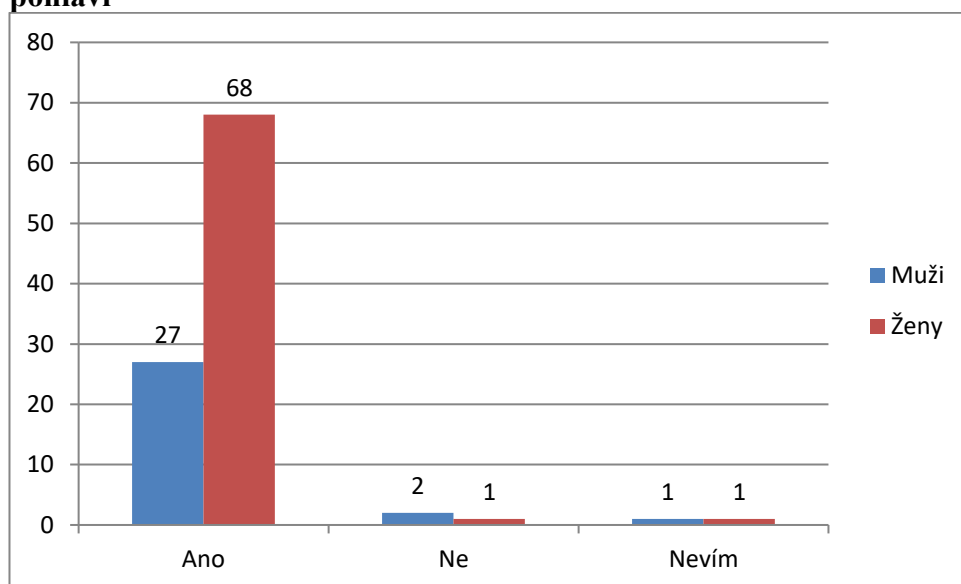
Vlastní zpracování

Graf č. 14: Znalost paragrafu číslo 29 z hlediska dosaženého vzdělání

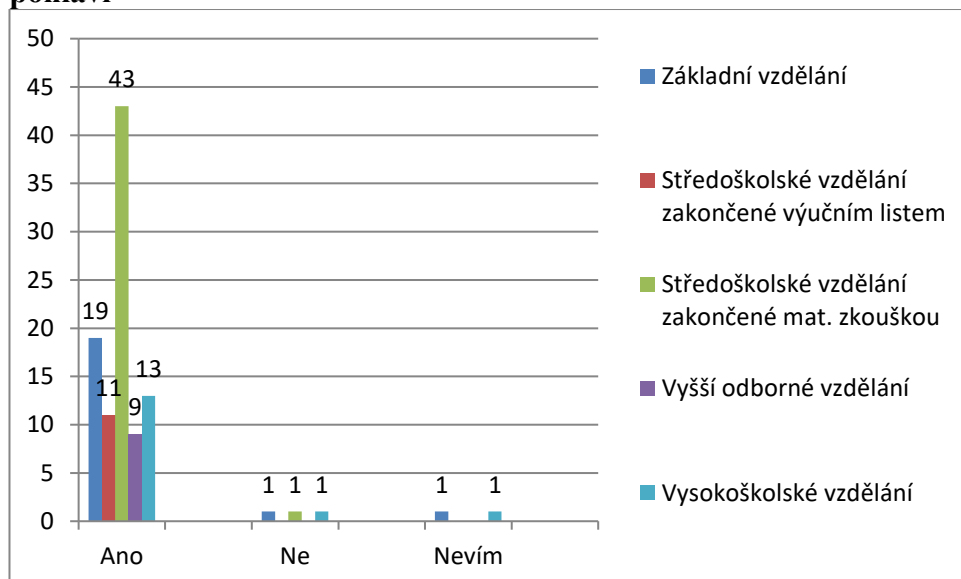
Vlastní zpracování

Graf č. 15: Možnost informovanosti veřejnosti o způsobech obrany práv z hlediska pohlaví

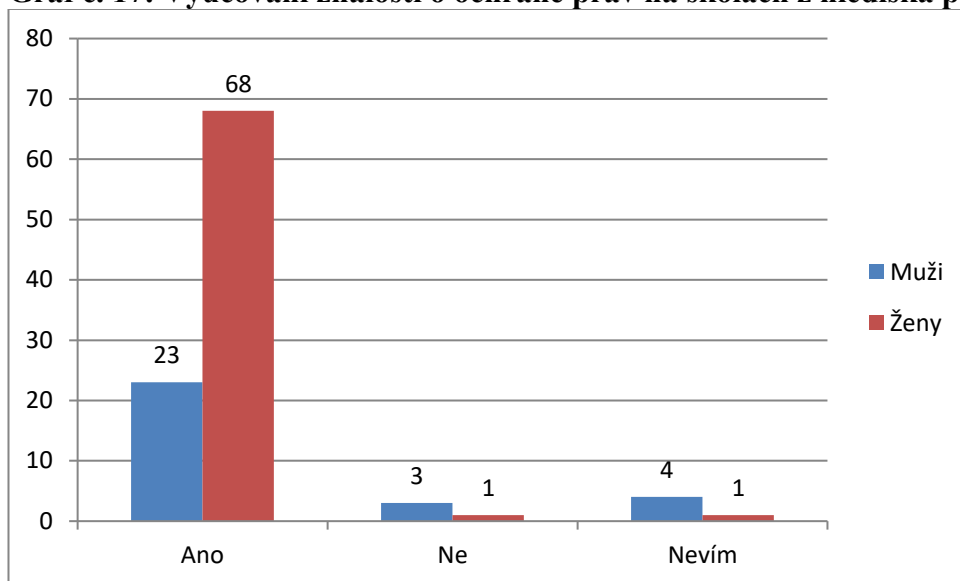
Vlastní zpracování

Graf č. 16: Možnost informovanosti veřejnosti o způsobech obrany práv z hlediska pohlaví

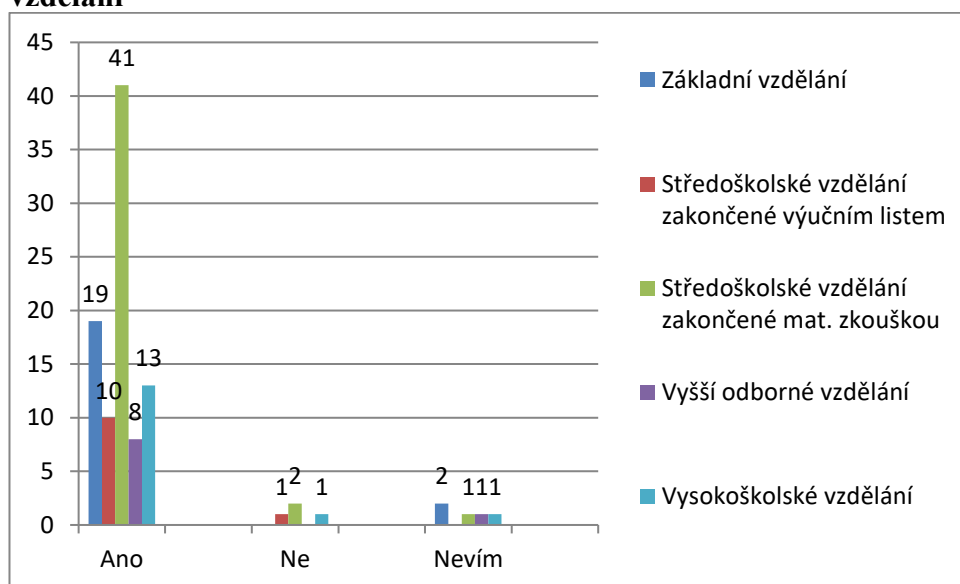
Vlastní zpracování

Graf č. 17: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska pohlaví

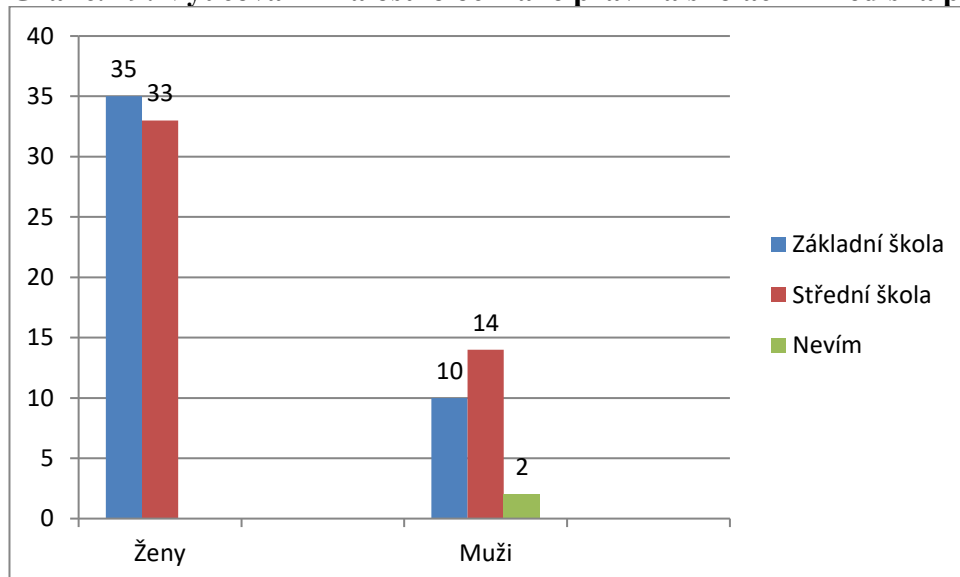
Vlastní zpracování

Graf č. 18: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska dosaženého vzdělání

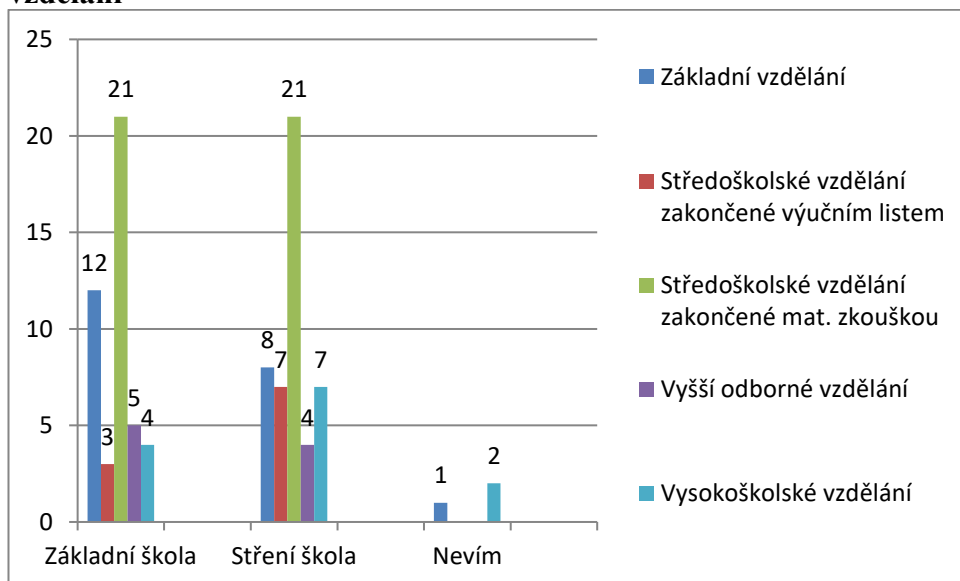
Vlastní zpracování

Graf č. 19: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska pohlaví

Vlastní zpracování

Graf č. 20: Vyučování znalostí o ochraně práv na školách z hlediska dosaženého vzdělání

Vlastní zpracování